

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | březen 2020 | číslo 3 | ročník 29

rozhovor

Mediátorka Lenka Holá: Každý případ je pro mě prvovýstup

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

UPoint

Univerzitní přání

se semínky ohroženého
lučního kvítí

UPoint – informační centrum a obchod Univerzity Palackého

INFORMACE ■ UNIVERZITNÍ PŘEDMĚTY ■ MÓDNÍ KOLEKCE ■ KNIHY ■ STUDOVNA ■ KÁVA ■ WIFI

Dům U Černého psa | Horní náměstí 12 | Olomouc | T: +420 733 690 738 | E: upoint@upol.cz
O: pondělí–pátek 9:00–18:00 | www.upoint.upol.cz | www.upoint.upol.cz/eshop

obsah

- 2 — Moře nebo velehory v Olomouci? Pro vědce na fakultě tělesné kultury žádný problém
- 6 — Nová kniha mapuje život profesora Václava Vejvodského
- 6 — Indonéska studia na FF rozvíjejí spolupráci s Universitas Airlangga
- 7 — Zimní škola nabídla zkušenosti s porodní asistencí z Evropy i Austrálie
- 7 — Teologická fakulta se v rámci evropského projektu zabývá životním stylem starších lidí
- 8 — Milan Valenta z PdF pokřtil svůj nový román
- 8 — Právnickou fakultu vede Václav Stehlík se šesti proděkany
- 9 — Vědec z PŘF získal americký patent na přístroj, který rychle měří povrchovou vodivost
- 9 — Mezinárodní projekt se věnuje sociálním a kulturním přesahům sportu
- 10 — Prestižní grant pomůže ověřit využití nového materiálu v praxi
- 11 — Badatelé završili práci věnující se biskupu Karlu z Lichtensteinu-Castelcornu
- 12 — Kvantové pravítko zrychlí umělou inteligenci a zvýší bezpečnost komunikace
- 13 — Portrét – David Krahulík, primář Neurochirurgické kliniky LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 19 — Jazykové okénko
- 20 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 22 — Reportáž – Olomouc zažila první noc plnou práva
- 24 — Senioři se na pedagogické fakultě učí, jak být online bezpečně
- 25 — Rozhovor – Lenka Holá: Každý případ je pro mě prvovýstup
- 28 — Martina Kopečná: Vědu a mateřství skloubit lze, ale je nezbytná podpora kolegů
- 32 — Jak vypadal Bouzov v minulosti?
- 33 — Zkušenost – Dnes si víc vážím toho, odkud pocházím...
- 35 — Absolvent – Jiří Vymětal: Povolání učitele je mým životním zadáním
- 37 — Životní styl – Matematiku doučuje s pomocí her a teologie
- 38 — Odkaz – „Já pak jsem obstaral všechno potřebné k jeho pohřbu...“ – M. Joannes Scintilla (?–1625)
- 39 — Zrcadlení – Indie
- 40 — Univerzita v síti

titulní strana: Lenka Holá – mediátorka
foto: Gabriela Knýblová

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754
Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
IČ: 61989592 | Předseda redakční rady: Petr Bilík | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík
Redakce | Biskupské nám. 1, Olomouc | telefon: 585 631 155 | e-mail: zurnal@upol.cz
Tisk | Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vážený kolegové, milí studenti, příznivci Univerzity Palackého,

„velké“ dějiny se obvykle nestarají o naše individuální sny, touhy a cíle. Živelně vtrhnou do našich životů a přinutí nás zastavit se, změnit naše chování, a především si palčivě uvědomit, že nejsme bezvýhradnými pány tohoto světa a občas se musíme přizpůsobit zásahu vyšší moci.

Pandemie koronaviru spadá do této kategorie beze zbytku. Slibně se rozvíjející letní semestr byl zásadním způsobem narušen a my jsme se, v souladu s opatřením vlády České republiky, rozhodli zcela přerušit kontaktní výuku. Univerzitní život tím ale neskončil. Jen jsme začali hledat a nalézat nové cesty, jak pracovat, učit, pomáhat. Všichni v této zcela nové situaci objevujeme – svůj potenciál, možnosti své i instituce, v níž působíme. I proto jsem rád, že držíte v rukou tento univerzitní žurnál. Vznikl těsně před vyhlášením nouzového stavu a jeho leitmotivem je právě objevování a učení, které je tak typické pro univerzity. Události letošního jara nám ukazují, že tyto schopnosti – v různých podobách a formách – jsou pro zvládnutí jakékoli krize klíčové. Doufám proto, že vám příběhy osobností Univerzity Palackého dodají nejen inspiraci, ale i odvahy.

Naše alma mater stále žije a aktivně pomáhá, stala se jedním z center občanské i elitní vědecké aktivity v naší zemi. Pevně věřím, že až budeme listovat podzimním číslem tohoto časopisu, budeme se už jen ohlížet a společně si připomeneme nezvyklé příběhy, které máme právě za sebou. A jsem přesvědčen, že při tomto bilancování obstojíme, vždyť už nyní je Univerzita Palackého oceňována a často zmiňována pro svůj nevšední potenciál v krizových dobách.

Děkuji srdečně za příspěvní každého z Vás!
Přeji nám všem hodně štěstí

Jaroslav Miller
rektor Univerzity Palackého

Moře nebo velehory v Olomouci? Pro vědce na fakultě tělesné kultury žádný problém

Zakusit podmínky velehorských výšin, zažít projevy přímořského podnebí nebo najít hranici svých sil. To jsou zkušenosti, kvůli nimž není třeba opouštět Olomouc. Odborníci z fakulty tělesné kultury dokážou v laboratoři zátěžové fyziologie i díky jedinečné hypoxické komoře nasimulovat širokou škálu prostředí a situací a zhodnotit reakci organismu člověka na ně – a například tak i ušetřit peníze, které by padly na nevydařenou dovolenou.

„Základem je přežít,“ zahajuje garant laboratoře Michal Botek z katedry přírodních věd v kinantropologii výklad o tom, čím se zátěžová fyziologie zabývá. „Jakákoliv zátěž je pro lidský organismus stres, se kterým se musí nějak vyrovnat. A nás zajímá, co se s organismem děje při různém zatížení, ať už je to fyzické zatížení, chlad, tep-

lo nebo třeba nedostatek kyslíku, hypoxie. Při testování sledujeme a hodnotíme zejména odezvu kardiopulmonálního systému, kognitivní funkce a také únavu nebo rychlost zotavení,“ vysvětluje.

Reakce organismu přitom začíná už s představou, že člověka zátěž čeká. „Autonomní nervový systém začne tělo připra-

„Hypoxii v různých nadmořských výškách lze využít také pro zvýšení aerobní vytrvalosti, tedy zvýšení výkonu, a vůbec ke zlepšení zdraví obecně. Jsou studie, které prokazují, že cvičení v hypoxických podmínkách má daleko větší účinek na redukci procenta tělesného tuku než standardní terapie. To by ve spojení se službami, které nabízíme v Aplikačním centru BALUO, mohlo být zajímavé pro lidi trpící nadváhou či obezitou.“
Michal Botek

vovat: zvyšuje se srdeční frekvence, krev se přesouvá do pracujících svalů. Snahou je dodat kyslík, energii,“ připomíná Botkův kolega Aleš Jakubec s tím, že zátěžové testy dávají sportovcům a jejich trenérům řadu důležitých informací pro stanovení tréninkového plánu.

Jedinečná komora

Oba pánové jsou „odchovanci“ Pavla Stejskala, který byl před lety na fakultě tělesné kultury v oblasti zátěžového testování průkopníkem. „Měli jsme tehdy dva bicyklové ergometry a běhátko. Když jsme pak koupili analyzátor dechových plynů, byl jsem tím úplně nadšený, trávil jsem celé dny v laboratoři, aby se vychytaly všechny počáteční problémy,“ vzpomíná Aleš Jakubec uprostřed rozlehlé moderní místnosti v novém fakultním Centru kinantropologického výzkumu, kde nelze přehlédnout především dvě zařízení: hypoxickou komoru a velký běhací pás.

Hypoxická komora je jednoduše řečeno skleník, do nějž díky speciálnímu filtru proudí vzduch ochuzený o kyslík. Dají se tak vytvořit podmínky různých nadmořských výšek a za pomoci dalších zařízení, například zvlhčovačů či topení, pak podnebí nejrůznějších míst světa. Fakulta tělesné kultury je první vysokou školou v České republice, která má takovou komoru k dispozici. Mimo akademický svět mají podobné vybavení pouze biatlonisté ve svém tréninkovém centru. „Technicky jsme schopni v komoře nasimulovat nadmořskou výšku až sedm tisíc metrů. Tyto hodnoty jsme ale ještě nezkoušeli, protože už od pěti a půl tisíce metrů je tu velké nebezpečí ztráty vědomí. Normálně je ve vzduchu 21 procent

kyslíku, v simulované výšce sedm tisíc metrů by to bylo jen 8,5 procenta,“ vyčísľuje Aleš Jakubec.

Největší potenciál má hypoxická komora pro horolezce a další milovníky horského terénu, kteří si například před plánováním zahraniční cesty mohou v laboratorních podmínkách vyzkoušet, zda je ve vyšších nadmořských výškách neochromí jako reakce na nedostatek kyslíku akutní horská nemoc. „Hypoxii v různých nadmořských výškách lze využít také pro zvýšení aerobní vytrvalosti, tedy zvýšení výkonu, a vůbec ke zlepšení zdraví obecně. Jsou studie, které prokazují, že cvičení v hypoxických podmínkách má daleko větší účinek na redukci procenta tělesného tuku než standardní terapie. To by ve spojení se službami, které nabízíme v Aplikačním centru BALUO, mohlo být zajímavé pro lidi trpící nadváhou či obezitou,“ uvádí Michal Botek. V komoře díky jejím rozměrům mohou cvičit tři až čtyři lidé zároveň, je možné do ní umístit i ergometr nebo běhátko.

Komora je ale především vybavením pro vědecké účely, a to nejen v souvislosti s pohybovou aktivitou. Odborníci z fakulty například zjišťovali reakci organismu čtyřiceti testovaných jedinců v závislosti na měnící se nadmořské výšce a intenzitě zátěže. Aktuálně pak připravují experimenty zaměřené na vliv molekulárního vodíku v podobě hydrogenované vody a hypoxického prostředí na zvýšení výkonu. Možností měnit procento kyslíku v prostoru využili ke svým experimentům například také optici z přírodovědecké fakulty, kteří zkoumají vliv hypoxie na tloušťku rohovky a na nitrooční tlak. →

V hypoxické komoře mohou cvičit tři až čtyři lidé zároveň, je možné do ní umístit také běhátko nebo bicyklový ergometr.

Obávané dno sil

Zatímco hypoxická komora je na fakultě tělesné kultury novinkou, běhací pás s mohutným rámem a spoustou hadiček a popruhů uprostřed laboratoře je vybavením tradičním. „Pás je možné využít nejen k běhu. Pořizovali jsme ho před lety, kdy byl boom severské chůze, chtěli jsme zjistit, zda použití holí zásadně ovlivňuje energetický výdej. Dá se na něm provádět i testování na kole či koloběžce, díky speciálnímu ramenu také na vozíku. Maximální rychlost pásu je 40 kilometrů za hodinu a je schopný dosáhnout sklonu až 25 procent,“ přibližuje Michal Botek parametry.

Běhací pás je vedle bicyklových ergometrů jedním ze zařízení, na kterém probíhá obávané maximální zátěžové testy. Zejména během přípravy fotbalových týmů na ligovou sezonu lze postřehnout v éteru stříznosti hráčů, že si „u Botka“ sáhli na dno a že běhací pás nechtějí zase nějakou dobu vidět. „Maximální zátěžový test trvá u těch nejlepších zhruba dvanáct minut. Většina z testovaných si však zapamatu-

je především posledních třicet až čtyřicet vteřin, kdy musejí přes obrovskou únavu podat maximální výkon a každý krok navíc dá strašně moc práce. Na druhou stranu je to o mentálním nastavení hráče, protože po skončení jsou během chvilky v pohodě a někteří tvrdí, že to nebylo zas tak hrozné,“ vysvětluje garant laboratoře.

Kondiční testy však nezahrnují jen „maximálku“, sportovci procházejí měřeními na míru jejich potřebám. A například cyklisté mohou testy absolvovat na vlastním kole připevněném ve speciálním ergometru. Fotbalisté většinou procházejí hodnocením variability srdeční frekvence, měřením vertikálního skoku či síly izolovaných svalových skupin, také klidovou spirometrií, mohou absolvovat i konzultaci u fyzioterapeuta. Žádané je měření tělesného složení, kdy se dozvědí procento tuku v těle.

Nejen pro profesionály

Pravidelně za testováním na fakultě tělesné kultury míří většina moravských prvoligových fotbalových klubů, laboratoři

zátěžové fyziologie prošli také například zlíňští hokejisté, triatlet Jaroslav Hýzl, cyklisté Tereza Huříková a Jan Hirt, výškovští rugbyisté nebo kompletní česká reprezentace neslyšících sportovců. Zátěž v podobě simulované nadmořské výšky si zase vyzkoušela Markéta Hanáková, kterou ve zdolávání hor nezastavil ani voperovaný kardiostimulátor.

Zdaleka neúplný výčet jmen možná doplní i reprezentanti připravující se na letní olympiádu v Tokiu. Aklimace některých sportovců na japonské podnebí s vysokou vlhkostí a teplotou vzduchu by totiž mohla proběhnout právě ve zdejší hypoxické komoře.

Laboratoř zátěžové fyziologie je však otevřená i zájemcům z řad rekreačních sportovců, kteří se chtějí o svém těle a výkonu dozvědět více a zasvěceněji, než jim mohou nabídnout například dnes tak oblíbené fitness náramky. Zároveň mají dveře otevřené i vědci z dalších pracovišť Univerzity Palackého, kteří pro svůj výzkum hledají možnost využití hypoxického prostředí.

Nejsou to jen Botek a Jakubec. Sportovci se při testech potkávají také s řadou jejich kolegů, jako například s Filipem Neulsem, Jakubem Krejčím, Ivou Klimešovou a dalšími.

Michal Botek a Aleš Jakubec uprostřed laboratoře zátěžové fyziologie.

fotostory

Znovuobnovení.

Psal se 21. únor 1946 a Olomouci se rozezněly zvony. Světu tak daly na vědomí, že byl přijat zákon o obnovení olomoucké univerzity. Olomouc se opět stala univerzitním městem. Jako připomínku historických okamžiků UP každoročně v únoru pořádá Akademický týden. Jeho součástí je řada akcí jak pro akademiky a studenty, tak pro veřejnost. Letos to byla například inaugurace dvou nových děkanů – Václava Stehlíka z právnické fakulty a Martina Procházky z fakulty zdravotnických věd, reprezentační ples nebo akce Daruj krev s rektorem. Výzvu letos vyslyšelo 102 studentů a zaměstnanců univerzity, přičemž polovina z nich byli prvodárci. Děkujeme.

text: Ivana Pustějovská
foto: Martin Višňa, Vojtěch Duda

8 fakult 1 univerzita

Na snímku zleva: Dagmar Sýkorová z Nadace prof. Vejdovského, autorka knihy Renáta Klvačová, předseda SONS Olomouc Jan Příborský, sestra Cecílie z Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka a děkan LF Josef Zadražil

Nová kniha mapuje život profesora Václava Vejdovského

Profesní i osobní život proslulého očního lékaře a prvního děkana Lékařské fakulty UP Václava Vejdovského přibližuje nová kniha, jejíž autorkou je Renáta Klvačová z Archivu UP. Publikace vyšla v limitovaném nákladu v edici Nadace profesora Vejdovského.

Renáta Klvačová strávila práci na knize tři roky. „Jsem ráda, že jsem mohla z podnětu nadace tento částečně zapomenutý příběh významného oftalmologa a prvního pověřeného děkana Lékařské fakulty UP připomenout i veřejnosti. Překvapilo mě, v kolika archivech jsem stopy Václava Vejdovského našla. Prameny k jeho vědecké a pedagogické činnosti jsem čer-

pala především v jeho osobním fondu uloženém v univerzitním archivu. Ale jeho osobní život jsme neznali. Profesor Vejdovský neměl přímé potomky a i o hledání osudů jeho tří bratrů by se mohla napsat samostatná kapitola,“ uvedla autorka, kterou zaujala profesorova profesionalita a lidskost.

Charakterové rysy Václava Vejdovského vyzdvihl během olomouckého křtu knihy i současný děkan lékařské fakulty Josef Zadražil. „V současnosti je vzácné najít člověka, který by byl tak pevný ve svých zásadách, jako byl on. Byl členem protinacistického odboje, byl vězněn gestapem, v roce 1968 pak podepsal manifest 2000 slov a ani

přes pohružky tehdejšího ministra školství svůj podpis neodvolal. Můžeme být právem hrdí na to, že prvním děkanem fakulty byl člověk jeho charakteru a vlastností,“ řekl.

Václav Vejdovský je jednou z nejvýznamnějších osobností očního lékařství u nás. V letech 1928–1970 vedl oční oddělení, nynější Oční kliniku LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc. Provedl téměř 18 tisíc operací, mimo jiné 251 transplantací rohovky. Jako první na světě uskutečnil rekonstrukci slzného kanálku sliznicí dutiny ústní a jako první v Československu aplikoval takzvanou Denigovu plastiku při poleptání oka. (vim)

Indonéska studia na FF rozvíjejí spolupráci s Universitas Airlangga

Delegace partnerské Universitas Airlangga poprvé navštívila Univerzitu Palackého v Olomouci. Toetik Koesbardiati a Afifah Rahmania z Fakulty sociálních a politických věd Universitas Airlangga, nacházející se v devítimilionovém městě Surabaya na východní Jávě, se na filozofické fakultě potkaly s Ondřejem Pokorným, vedoucím studijního programu Indonéska studia se zaměřením na cestovní ruch. „Po prohlídce reprezentativních prostor univerzity, učeben i zázemí vyjádřila profesorka Toetik Koesbardiati spokojenost s probíhajícími formami spolupráce, mezi něž patří především semestrální pobyty našich vybraných studentů na Universitas Airlangga,“ řekl Ondřej Pokorný.

Partneři se podle něj nyní dohodli na posílení těchto aktivit. „Obě univerzity chtějí rozšířit i studentskou výměnu v takzvaných degree programech, které na uvedených školách nabízejí širokou škálu uplatnění. Universitas Airlangga se dokonce rozhodla naši univerzitu nabídnout vybudování prvního takzvaného Indonesian corner v Evropě,“ doplnil Ondřej Pokorný. Dodal, že půjde o místo, kde studenti UP budou moci čerpat informace nejen o Indonésii, ale také o možnostech studia a stáží v této zemi. Podle profesorky Toetik Koesbardiati byly tyto aktivity doposud směřovány do Asie. „Nyní je na řadě Evropa. Univerzitu Palackého vnímáme jako silného, stabilního a strategického partnera v rámci všech zemí EU,“ řekla. (map)

Zimní škola nabídla zkušenosti s porodní asistencí z Evropy i Austrálie

Nabýlý čtyřdenní program věnovaný porodní asistenci absolvovaly na fakultě zdravotnických věd tři desítky studentek z Čes-

ké republiky, Belgie a Estonska. Druhý ročník zimní školy nabídl lekce zaměřené na resuscitaci novorozence, poporodní krvácení, porod do vody či na problematiku umělého oplodnění. Kromě toho mohly účastnice porovnat specifika péče o těhotné ve svých zemích a zavítaly na vybraná pracoviště Fakultní nemocnice Olomouc. Mezi lektory byly vedle domácích odborníků také třeba Eileen Dowse a Nicole Hainsworth z partnerské australské University of Newcastle.

Účastnice si program zimní školy chválily, při závěrečné zpětné vazbě mimo jiné ocenily poměr teoretických a praktických lekcí nebo zařazení některých poměrně citlivých témat. „Program byl velmi zajímavý a opravdu intenzivní, ani jsem se nestih-

la podívat po městě,“ podotkla studentka z belgické Hogeschool PXL Chaima Hamdoun. Jako náměty do budoucna účastnice zmínily například zařazení výzkumných témat nebo právního pohledu na porodní asistenci. Australské lektorky zároveň přislíbily, že přijedou kdykoliv znovu.

Zimní školu porodní asistence pořádala fakulta zdravotnických věd poprvé v loňském roce, letošní ročník byl zaměřený více na praktické činnosti. „Ze dvou uskutečněných ročníků máme spoustu podnětů a zkušeností. I s jejich využitím bychom rádi tento program transformovali do regulérní akreditované letní školy tak, aby účastnice měly možnost za absolvování získat i kredity uznatelné v jejich studiu,“ uvedl za organizátory Lukáš Merz. (vim)

Teologická fakulta se v rámci evropského projektu zabývá životním stylem starších lidí

Na čtyři desítky organizací ze čtrnácti evropských zemí se podílí na inovačním projektu SHAPES – Chytré a zdravé stárnutí zapojením lidí do systémů pro podporu zdraví s cílem vytvořit integrovanou IT platformu spojující digitální řešení zaměřená na zlepšení zdraví, pohody a nezávislosti lidí. Česká republika je vedle Fakultní nemocnice Olomouc zastoupena cyrilometodějskou teologickou fakultou, která garantuje část věnovanou porozumění životnímu stylu starších osob.

„Naším hlavním úkolem je návrh kategorií osob, takzvaných personas, které by měly popsat typické uživatele především z pohledu jejich schopností, a následně definice individuálních potřeb různých osob, které mohou z digitálních technologií těžit nejvíce. Využijeme k tomu kvalitativní metody, hloubkové rozhovory na základě metodologie DIPEX, kterou jsme získali od oxfordské univerzity. Získané informace budou sloužit jako étos projektu, jeho výsledky pak budou mít přínos nejen pro starší občany, ale i jejich rodiny a poskytovatele služeb,“ uvedl Zdeněk Meier z fakultního Institutu sociálního zdraví.

Součástí čtyřletého projektu s rozpočtem 21 milionů eur je také vývoj a zdokonalení technologických a sociálních řešení zaměřených na podporu starších lidí,

dopad bude mít i na dlouhodobou udržitelnost systémů zdravotnictví a péče v Evropě. Projekt je podpořen programem Evropské unie Horizont 2020. „Je to pro nás prestižní záležitost. Těžíme ze spolupráce v síti DIPEX International zaštitěné děkanem fakulty Peterem Tavelem, kdy jsme před časem na základě rozhovorů se se-

niory vytvořili pro portál Hovory o zdraví tematický modul Stárnutí,“ dodal Zdeněk Meier.

Fakultní nemocnice Olomouc je jako druhý český partner zastoupena Národním telemedičným centrem, které bude mimo jiné ověřovat nové technologie v oblasti Smart homes. (vim)

8 fakult 1 univerzita

Milan Valenta z PdF pokřtil svůj nový román

V kapli Božího Těla Uměleckého centra UP pokřtil Milan Valenta svou novou knihu Cevarkr neboli Krkavec. Spisovatel, dramaterapeut a zároveň člen Ústavu speciálněpedagogických studií pedagogické fakulty napsal román, který se odehrává v Moskvě v době, kdy v čele tehdejšího Svazu sovětských socialistických republik stál Leonid Iljič Brežněv, a v Olomouci za éry Gustáva Husáka, prezidenta někdejší Československé socialistické republiky.

„Autor románů většinou píše prohlášení, že všechny jeho postavy jsou v daném díle smyšlené a jejich podobnost s jakoukoliv žijící osobou je čistě náhodná. Já to ve svých knihách nepíši, protože většinou vycházím z reálných postav. Nicméně v románu Cevarkr jsou hlavní (anti)hrdina i ostatní postavy skutečně smyšlené. Přesněji řečeno jsou namixované z osob žijících v době takzvaného komunismu. Výjimku tvoří pouze lektor tehdejšího vě-

deckého komunismu, absolvent večerní univerzity marxismu-leninismu, kterého na Univerzitu Palackého vyslal učit závodní výbor KSC a ředitelství jakési olomoucké fabriky. A takové rozhodnutí učinila továrna proto, aby se vyhnula riziku, že by tento člověk způsobil podniku národohospodářskou škodu,“ řekl Milan Valenta. Doplnil, že román reflektuje dobu jeho olomouckých studií v 80. letech minulého století. (map)

Právnickou fakultu vede Václav Stehlík se šesti proděkany

Nejužší vedení právnické fakulty bude mít v nadcházejících čtyřech letech sedm členů, o jednoho více než doposud. Děkan Václav Stehlík od svého nástupu spolupracuje se šesti proděkany – dvěma ženami a čtyřmi muži. Zastoupení v novém vedení mají čtyři z osmi kateder, které fakulta má. Hned tři proděkani z předchozího funkčního období, kdy fakultu řídila Zdenka Paoušková, zůstali v proděkanském týmu.

Již během volební kampaně a samotných děkanských voleb Václav Stehlík avizoval, že chce, aby část proděkanského týmu v pří-

padě jeho zvolení zůstala zachována. „Jsem rád, že se to povedlo a že mám v týmu zkušené kolegy, kteří se osvědčili v předchozím funkčním období,“ řekl děkan.

Ve funkci proděkana pro zahraniční záležitosti a současně statutárním zástupcem děkana zůstal Martin Faix z katedry mezinárodního a evropského práva. „Jen s tím rozdílem, že do jeho portfolia jsme po dohodě přidali cizojazyčné studijní programy,“ vysvětlil Václav Stehlík. Proděkanem pro bakalářské a magisterské studijní programy je i nadále Maxim Tomoszek z ka-

tedry ústavního práva. A třetí osobností, která v nejužším vedení zůstává, je Blanka Vítová, která působí na katedře soukromého práva a civilního procesu. Nově má na starost oblast organizace a rozvoje fakulty.

Další dva akademičtí pracovníci jsou nováčky, ale ne tak docela. V novodobé historii fakulty i oni již nějaký proděkanský post zastávali. Po čtyřech letech se vrátil do vedení Ondřej Hamulák z katedry mezinárodního a evropského práva. Jmenován byl proděkanem pro vědu a výzkum. Oproti předchozímu funkčnímu období pod tohoto proděkana spadá i takzvaná juniorská věda, a to zejména projekty. Svou zkušenost s proděkanskou funkcí má i Renáta Šínová z katedry soukromého práva a civilního procesu. Ta nyní zodpovídá za rezort komunikace, vnějších vztahů a konferenční činnost.

Jediným z šestice proděkanů, který ve vedení PF UP v minulosti dosud nebyl, je Michael Kohajda z katedry správního práva a finančního práva. Ten má u svého jména připsanou funkci proděkana pro doktorské studium, kvalifikační řízení a finance. „Agendu tohoto proděkana jsem rozšířil o oblast financí. Byl bych totiž rád, kdybych měl u sebe někoho, kdo mi pomůže s finančním managementem fakulty či s rozpočtem, zkrátka s finanční strategií fakulty,“ zdůvodnil děkan. (eha)

Vědec z PŘF získal americký patent na přístroj, který rychle měří povrchovou vodivost

Americký patent získal Petr Fryčák z katedry analytické chemie přírodovědecké fakulty, který sestrojil přístroj pro měření rychlých změn nízkých hodnot povrchové vodivosti v prostředí elektromagnetické interference síťového napětí. Zařízení dokáže v reálném čase sledovat změnu vodivosti povrchu v závislosti na kondenzaci vody. „Využitelné je to pro měření relativní vlhkosti, případně kondenzace na povrchu. Naše zařízení už nabízíme firmám,“ popsal vědec svůj přístroj, na který už dříve obdržel národní patent. V budoucnu by mohl najít uplatnění například v automobilovém průmyslu, kde jej lze použít k rychlému a účinnému odmlžování skel v automobilech. „Taková zařízení sice už existují, ale jsou pomalejší nebo mají obecně některé vlastnosti horší než to naše, které se vyznačuje dobrou citlivostí a zejména velmi rychlou odezvou oproti už existujícím komerčním řešením.“

Měření vodivosti povrchů se dá využít i k jiným účelům. Například při testování kvality izolace, monitorování lidského dechu nebo při kontrole klimatizačních jednotek, kdy je potřeba zjistit, zda dochází ke kondenzaci kapaliny na povrchu. „V principu to funguje velmi jednoduše. Je to v podstatě dělič napětí, přičemž senzor je jedna z jeho impedancí. To, co pak sledujeme, je napětí na děliči,“ vysvětlil. Při konstrukci musel ale Fryčák vyřešit některé technické problémy. „Každé takové zařízení je ovlivněné elektronickou interferencí, která je všude kolem nás a vyzařuje ze zařízení a rozvodů elektrické energie. S tím si ale umíme poradit, je to jedna z věcí, které to zařízení řeší,“ řekl.

Vývoj trval zhruba dva roky. Přístroj vznikl jako vedlejší produkt jiného výzkumu zaměřeného na hmotnostní spektrometrii, iontové zdroje nebo ionizační procesy. „V rámci výzkumu jsme potřebovali měřit vlhkost na povrchu, takže jsem za-

řízení původně vyvinul k tomuto účelu. Nakonec se ale ukázalo, že by mohlo mít obecnější využití, proto jsem přístroj rozvinul do tohoto patentu,“ dodal Petr Fryčák. (cho)

Mezinárodní projekt se věnuje sociálním a kulturním přesahům sportu

Představit studentům možnosti využití sportu a pohybových aktivit pro další sociální a kulturní rozvoj, inovovat výuku v oblasti sportovních a rozvojových studií a prohloubit v této oblasti mezinárodní spolupráci je cílem tříletého projektu Erasmus+ Global Sport for Development and Peace Knowledge Collaborative (GloKnoCo). Jeho hlavním řešitelem je fa-

kulta tělesné kultury společně s katedrou rozvojových a environmentálních studií přírodovědecké fakulty, partnery pak britská University of Brighton a německá Paderborn University a organizace věnující se problematice sportu pro rozvoj.

Součástí jsou mimo jiné intenzivní týdenní kurzy na zapojených univerzitách, první z nich proběhl právě v Olomouci.

„Studenti se seznámili s tím, co sport pro rozvoj vůbec je. Že není jen fyzickou aktivitou, ale má sociální a kulturní přesahy. Věnovali jsme se i přípravě projektů zaměřených na konkrétní problémy v této oblasti. Lektory byli například Billy Graeff z brazilské Universidade Federal do Rio Grande, který se soustředí na sportovní megaakce a jejich dopad na země takzvaného třetího světa, nebo sociolog zabývající se extrémními sporty Robert Rinehart z novozélandské University of Waikato,“ uvedl Arnošt Svoboda z katedry společenských věd v kinantropologii FTK.

Projekt GloKnoCo je výsledkem dřívějšího setkání lektorů na jednom z mezinárodních týdnů International Teaching Week, které se na fakultě tělesné kultury konají vždy jednou za semestr. „Spojoval nás zájem o oblast sportu pro rozvoj, tak jsme si řekli, co zkusit něco vymyslet. Na tomto místě bych chtěl vyzdvihnout přínos kolegyně Simony Šafaříkové z katedry rozvojových a environmentálních studií, která je hlavním zdrojem energie a má díky svým aktivitám spoustu kontaktů,“ dodal Arnošt Svoboda. (vim)

Prestižní grant pomůže ověřit využití nového materiálu v praxi

Přípravu dostatečného množství nového uhlíkového elektrodového materiálu a následné ověření jeho fungování v superkondenzátorech, tedy zařízeních pro ukládání energie, má umožnit prestižní grant Evropské výzkumné rady (ERC) Proof of Concept, který obdržel fyzikální chemik Michal Otyepka z Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) přírodovědecké fakulty. Jedná se o první grant této kategorie, který zaměřil do České republiky.

Projekt navazuje na výsledky výzkumu, kterých fyzikální chemik spolu se svým týmem dosáhl díky grantu ERC Consolidator získaném v roce 2016. Jeho cílem je pochopit chemická pravidla dvojrozměrného světa uhlíkových materiálů a následně hledat nové, superfunkční materiály odvozené od grafenu. Vědci mimo jiné objevili, že cíle-

nou chemickou úpravou grafenu lze připravit vhodné elektrodové materiály, které jsou hlavní součástí takzvaných superkondenzátorů využívaných například v automobilovém průmyslu či elektrotechnice.

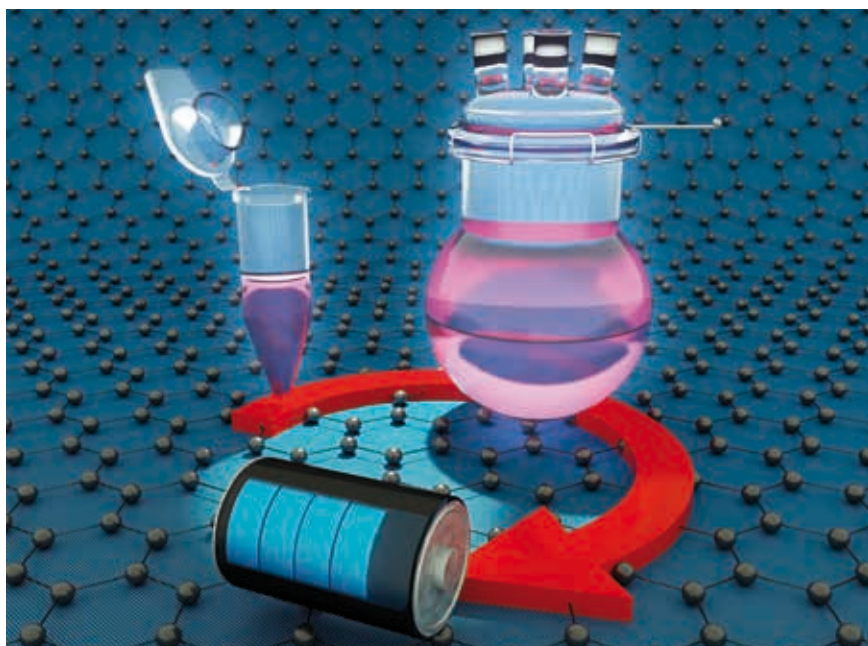
„Nyní jeden z vyvinutých materiálů, který v laboratorních podmínkách vykazuje velmi slibné výsledky, vyrobíme ve větším množství a ve spolupráci se zahraničním partnerem ho otestujeme v reálných součástkách,“ objasnil zastupující ředitel RCPTM Otyepka. Doplnil, že zájem o testování již projevila americká korporace AVX a v jednání jsou další významní výrobci z Evropy.

Přechod do výroby nebývá snadný

Přechod z laboratoře do průmyslové praxe pro vědce obvykle představuje velký skok. Ne všechny postupy a procesy jsou totiž

vždy snadno přenositelné z laboratoře do výroby. Dosud vědci běžně připravovali a testovali maximálně gramová množství materiálu, komerčnímu partnerovi ho ale budou muset dodat nejméně půl kilogramu. Díky ročnímu evropskému projektu s dotací zhruba 3,7 milionu korun společně ověří, zda novinka funguje i ve skutečných součástkách.

Výzkumu a vývoji derivátů grafenu, dvojrozměrného materiálu skládajícího se z jediné vrstvy atomů uhlíku, se olomoučtí vědci věnují dlouhodobě. Jednou z aplikací, která se přímo nabízí, je jejich využití v superkondenzátorech. Deriváty grafenu jsou totiž lehké, vedou elektrický proud a umožňují akumulovat velké množství elektrického náboje. Při vývoji nového materiálu pracovníci RCPTM použili běžně dostupný průmyslový lubrikant fluorogra-

Cílem výzvy Proof of Concept je podpořit úspěšné řešitele grantů ERC v nejranější fázi komercializace výstupů jejich výzkumných aktivit. Celkový rozpočet soutěže v roce 2019 byl 30 milionů eur. Celkem bylo v loňském roce vyhodnoceno 498 návrhů s průměrnou úspěšností 40 procent. Výzkumným pracovníkům ve 22 zemích bylo uděleno 200 grantů. Například v Německu jich uspělo 15, ve Velké Británii 34, v Maďarsku dva a ve Švýcarsku 13.

fit. Chemickou syntézou z něj pak připravili nový materiál, který dokáže uchovat velké množství energie a oproti stávajícím elektrodovým materiálům by jeho výroba mohla být levnější.

„Materiál neobsahuje žádné těžké kovy, jeho příprava je poměrně jednoduchá a je spojená s výrazně nižšími energetickými náklady, než je obvyklé u stávajících komerčně využívaných materiálů. Zatímco u nich syntéza běžně probíhá za teploty 600 až 1000 stupňů Celsia, my jsme schopni ji provádět za teploty do 150 stupňů Celsia. Výborných výsledků dosahujeme i v počtu nabíjecích a vybíjecích cyklů,

což je další z důležitých parametrů. Zatímco u podobných materiálů dochází k poklesu kapacity po tisíci nabíjecích cyklech, náš materiál je stabilní i po desítkách tisících cyklech,“ doplnil Otyepka.

Granty s velkou mezinárodní prestiží

Granty ERC Proof of Concept jsou určeny na podporu komercializace výsledků výzkumu. V rámci programu Horizont 2020 byly za Českou republiku podány v předchozích letech dva projekty Proof of Concept, ale ani jeden nezískal financování.

První grant tohoto druhu v tuzemsku tak letos zamířil právě na Univerzitu Palackého, což potěšilo i jejího rektora Jaroslava Millera. „Je to fantastický úspěch profesora Otyepky a Univerzity Palackého. Kombinace osobní motivace, inspirativního a konkurenčního prostředí a systémová podpora vědy ze strany univerzity se vyplácí. Moc doufám, že ve šlépějích profesora Otyepky půjdou brzy další kolegové,“ uvedl rektor. Podle člena Vědecké rady ERC Tomáše Jungwirtha jsou Proof of Concept granty ve srovnání s hlavními granty ERC podpořeny relativně nízkými částkami, ale mají velkou mezinárodní prestiž.

Badatelé završili práci věnující se biskupu Karlu z Lichtensteinu-Castelcornu

Odborníci z Muzea umění Olomouc, Univerzity Palackého a Masarykovy univerzity se ve svém čtyřletém výzkumu věnovali olomouckému biskupu Karlu z Lichtensteinu-Castelcornu. Nejprve nabídli veřejnosti výstavu, výzkum pak završili vydáním dvousvazkové monografie.

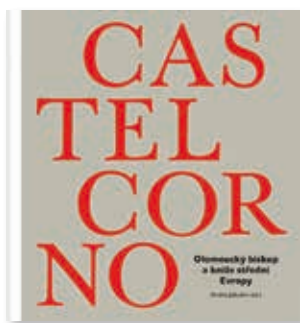
Výstavou *Za chrám, město a vlast. Olomoucký biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu* uprostřed barokní Evropy loni vyvrcholila v Arcidiecézním muzeu Olomouc a Arcibiskupském zámku v Kroměříži několikaletá intenzivní práce desítek specialistů. Na následně vydaných dvojjazyčných monografiích pak pracovaly tři desítky odborníků.

„Příprava, zpracování a vydání monografie věnované osobnosti a mecenátu jednoho z nejvýznamnějších olomouckých biskupů Karla z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695) byla dluhem po celé 20. století. Terén ke zpracování tématu připravovalo několik generací badatelů v podobě dílčích studií. Pracovali jsme s více než padesáti tisíci stranami biskupovy korespondence, kterou bylo nutné zanalyzovat a interpretovat. Mám radost, že se nám v autorském kolektivu všech tří pracovišť podařilo stmelit nejen kolegy z několika institucí a rovněž propojit řadu specialistů z širokého spektra humanitních a společenských věd. Autorský kolektiv totiž zahrnoval nejen historiky umění, již se tématu věnovali dosud nejvíce, ale též církevní a obecné historiky,

historiky architektury, zahradního umění, muzikology, numismatiky, specialisty na historické zbraně a staré tisky,“ uvedla Jana Zapletalová, vedoucí katedry dějin FF.

Dodala, že si velmi cení i toho, že se do autorského kolektivu podařilo zapojit vysoce renomované badatele s celoživotní zkušeností a zároveň dát i nemalý prostor mladým kolegům a absolventům, zejména

z kateder historie a dějin umění FF UP, kteří na publikacích odvedli obrovský díl práce. „Jsem přesvědčena, že v české a anglické mutaci zůstanou po desetiletí vyšle dvě monumentální knihy základním kamenem poznání této mimořádné osobnosti. Olomouc a Morava jí vděčí za mnoho krásných staveb, uměleckých sbírek a dalších památek,“ dodala Jana Zapletalová. (map)

I. svazek **Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695). Olomoucký biskup a kníže střední Evropy.** Editor: Ondřej Jakubec, FF UP.

Svazek představuje Karla jako významného mecenáše, který podporoval výtvarná umění, zahraniční architekturu, literaturu i hudbu.

II. svazek **Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695). Místa biskupovy paměti.** Editoři: Rostislav Švácha, FF UP, Martina Potůčková, MUO, a Jiří Kroupa, FF MU.

Svazek mapuje sídla biskupské rezidenční sítě Moravy a věnuje se jejich obnově či výstavbě, výzdobě jejich interiérů a angažovaným umělcům.

Kvantové pravítko zrychlí umělou inteligenci a zvýší bezpečnost komunikace

Unikátní kvantové pravítko, které může výrazně zvýšit výpočetní rychlost umělé inteligence a také posílit bezpečnost komunikace, se podařilo sestrojít odborníkům ze Společné laboratoře optiky Přírodovědecké fakulty UP a Fyzikálního ústavu AV ČR. Studium kvantových stavů z pohledu jejich praktického využití pro strojové učení trvalo dva roky. Výsledky bádání vědců byly zveřejněny v prestižním časopise *Physical Review Letters*.

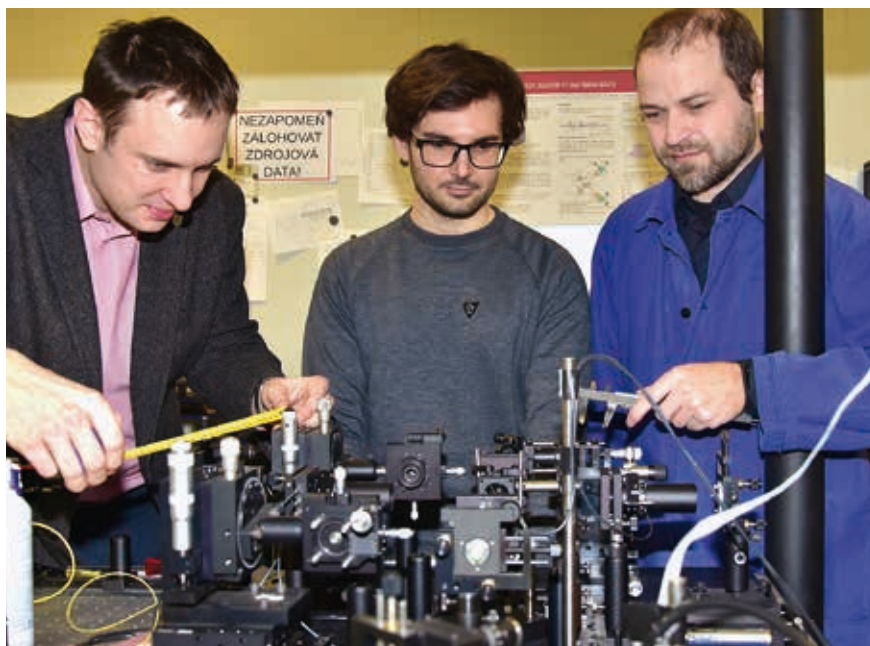
Podle odborníků ze Společné laboratoře optiky se jedná o nástroj umožňující změřit, jak jsou kvantové stavy ve svém abstraktním prostoru daleko od sebe. „Zatímco v reálném světě se k měření vzdálenosti mezi dvěma body používají měřidla, jako je metr, tak kvantové stavy existují v poměrně abstraktním prostoru. Změřit jejich vzdálenosti v kvantovém světě proto není jednoduché,“ uvedl Antonín Černochoch.

Kvantové stavy jsou vyjádřeny v tzv. Hilbertově prostoru. „A právě s návrhem na efektivní měření vzdáleností v tomto prostoru přišel kolega Karol Bartkiewicz. Průběh spočívá v přímé interakci mezi kvantovými stavy a lze se tak vyhnout doposud užívané zdlouhavé technice kvantové tomografie. My jsme našli způsob, jak tyto teoretické myšlenky implementovat v laboratorii, aby to bylo proveditelné, a demonstrovat, že to funguje,“ podotkl Vojtěch Trávníček, první autor studie.

Kvantové pravítko lze díky tomu použít například v oblasti algoritmů a technik, které umožňují počítačovému systému „učit se“ a být umělou inteligencí. „Při strojovém učení se zpravidla zkoumané objekty převedou na komplexní systém parametrů, matematicky vektorů, mezi kterými je pak následně potřeba provádět měření vzdáleností. Tato úloha je pro počítače výpočetně

náročná. Náš přístup umožňuje tyto vektory vepsat do kvantových stavů a pak jednoduše „přiložit pravítko“. Tím jsme schopni výrazným způsobem zrychlit klíčové algoritmy strojového učení,“ dodal Karel Lemr ze Společné laboratoře optiky.

Kvantové pravítko může také posílit bezpečnost komunikace založené na kvantové kryptografii. „Ani ta totiž není sto procentně bezpečná, jelikož potenciální útočník se může schovat v šumu, který je součástí každého komunikačního kanálu. Bezpečnost lze zjistit tak, že se změní rozdíl kvantového stavu, který do komunikačního kanálu vstupuje, a kvantového stavu, který z něj vystupuje. Díky tomu jsme schopni zjistit, zda má komunikační kanál vůbec potenciál být bezpečný. Pokud by zjištěná změna byla výrazně velká, tak linku nelze použít pro tajné kódování,“ upozornil Karel Lemr.

Na fotografii zleva Karel Lemr, Vojtěch Trávníček a Antonín Černochoch.

text: Eva Hrudníková
foto: archiv DK, Gabriela Knýblová

portrét

David Krahulík

primář Neurochirurgické kliniky Lékařské
fakulty UP a Fakultní nemocnice Olomouc

David Krahulík (* 1977)

Na Neurochirurgickou kliniku LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc nastoupil hned po promoci na LF UP v roce 2001. Pracuje na ní nepřetržitě devatenáct let. V roce 2012 byl jmenován zástupcem přednosty kliniky pro vědu a výuku a od letošního ledna se pak stal zástupcem přednosty pro lékařskou péči a primářem kliniky. V roce 2014 obhájil habilitační práci a stal se jedním z nejmladších docentů neurochirurgie v Česku. Přednáší a učí na LF UP, věnuje se vědecké práci. Je například spoluautorem knihy Funkční stereotaktická neurochirurgie, nyní spolu s kolegy dokončuje knihu Dětská neurochirurgie. Má tři děti, nejstarší syn studuje druhým rokem Všeobecné lékařství na LF UP. Jeho největším koníčkem je sport.

Kdo by si nepřál vidět druhým do hlavy? Aspoň někdy, na chvíli. Zjistit, co se v ní honí. David Krahulík už nahlédl do hlav stovkám lidí. A to doslova. Jen s trochu jiným, vyšším úmyslem – zachraňovat, léčit nebo zkvalitňovat lidem život. David Krahulík je totiž přední český neurochirurg, docent na lékařské fakultě a od ledna primář Neurochirurgické kliniky LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc.

Lidský mozek už viděl nespočetněkrát. Pod jeho šikovné ruce se dostávají osmi-setgramoví novorozenci, ale i osmdesátiletí pacienti. Operuje bez rozdílu věku a diagnózy. „Mou specializací je mozková chirurgie, nádory, cévní chirurgie a hluboká mozková stimulace,“ vysvětluje. Právě na terapii hlubokou mozkovou stimulací, která se používá mimo jiné u pacientů s obávanou Parkinsonovou nemocí, je podle něj asi nejvýrazněji vidět pokrok, jaký neurochirurgie udělala za poslední roky. Na klinice začali používat nejmodernější a nejméně invazivní způsob užití této metody, elektrody zavádějí do mozku pomocí speciálního O-ramena. A to jako první v Evropě a teprve druzí na světě.

Za fakt, že se stal David Krahulík lékařem, mohou pacienti poděkovat jeho strýci a tetě, kteří jej v dětství inspirovali. Za to, že se upsal právě neurochirurgii, pak spolužačka z olomoucké medicíny, která se doma jen tak mimochodem zmínila o jednom šikovném studentovi. Doma znamenalo před tátou, profesorem neurochirurgie Michaellem Houdkem. „Jednou přišla za mnou, že její táta shání ně-

koho na neurochirurgii. V té době jsem už měl domluvené místo na chirurgii a také na traumatologii, ale nechal jsem se přetáhnout,“ přiznává dvačtyřicetiletý lékař. Rozhodl se kvůli exkluzivitě a specičnosti oboru. „Práce mě od začátku chytla a nikdy jsem svého rozhodnutí nelitoval.“

Zatímco v minulosti bylo hlavním úkolem neurochirurga, aby pacient zákrok přežil, teď už jsou priority jiné. Naštěstí. „Troufám si říct, že jsme schopni našim pacientům nabídnout bezpečnou léčbu všech onemocnění nervového systému. Navíc efektivnější a méně zatěžující. Trendem je operace také zkracovat,“ podotýká. Většina neurochirurgických zákroků se dá s pomocí nejmodernější techniky provést pouze s minimálními riziky. Hlavním cílem operatérů dnes je, aby případný neurologický deficit – jakým mohou být poruchy řeči, hybnosti, zraku a jiné – po operaci nenastal nebo byl zcela minimální, s šancí na vymizení.

Zásluhu na tom, jak neurochirurgie letí dopředu, má podle Davida Krahulíka zejména moderní technika a technologie. „V samotné mikrochirurgii už není příliš kam se posouvat. Tam, myslím, jsme na vrcholu. Zato přístrojové vybavení od mikroskopů přes navigace po monitoring neurologických funkcí se neuvěřitelně rozvíjí. I naše klinika se podílí na vývoji určitých technologií,“ říká primář.

Na skřínce v jeho pracovně leží celkem tři modely – model páteře, komorového systému a lebky s ukázkou zavádění elek-

trod do mozku při hluboké mozkové stimulaci. Jejich úkolem není zdobit, ani přitahovat prach, ale primář neurochirurgie je používá jako učební pomůcky. Na nich pacientům vysvětluje podstatu zákroku, který je čeká.

Speciální skupinou pacientů, co se týká komunikace, jsou děti a jejich rodiče. Ti mají podle zkušeností Davida Krahulíka potřebu prakticky stále něco konzultovat. Strachu o dítě jako otec tří dětí velmi dobře rozumí, a tak dělá i v této oblasti maximum. Ví, že ani ty nejšíkovnější ruce a nejmodernější technika nejsou všemocné. „I neurochirurgie má své limity. Naše práce bohužel není vždycky radostná.“

Pro laika to může znít až neuvěřitelně, ale neurochirurgové v řadě případů nepřestávají hovořit s pacientem ani na operačním sále. Operovaný je často v lokální anestezii, anebo jej v průběhu operace lékaři probudí. Mozek totiž sám o sobě nebolí. „Jsou výkony, například i zmiňovaná hluboká mozková stimula-

ce, kdy je pro nás zásadní, aby byl pacient při vědomí. Je s námi v plném kontaktu, mluví s námi, svěřuje se s pocity. Funkce jeho mozku je totiž nějak narušena, ovlivněna, a my potřebujeme vědět, jak to funguje.“

David Krahulík o sobě tvrdí, že je klidný člověk. Pohodovou atmosféru má rád i na operačním sále. Tam ji pomáhá navodit hudba. „K nejsložitějším operacím si pouštím Coldplay. Ale mám rád i starší české písničky,“ prozrazuje s tím, že na sále se snaží být co možná nejčastěji. Většinou jsou to čtyři dny v týdnu. „Pokud bych operoval málo, vyšel bych ze cviku. Ruce by nebyly tak zručné,“ vysvětluje. A co kdyby ho rodina nebo přátelé lákali na měsíční dovolenou? „Nikdy jsem ji neměl. Na rukách by to bylo poznat.“

V případě operací, které nedělá příliš často, je pak nutná důkladnější příprava včetně mikrochirurgického tréninku. I jako primář se občas „rozcvičuje“. Na klinice pod mikroskopem, s nástroji a vlákny tenkými jako lidský vlas. „Musím to

zkrátka dostat do ruky. Teprve pak můžu jít na sál.“

Vedle pacientů a primářských povinností se David Krahulík stihá věnovat i studentům medicíny. Přednáší, učí, pomáhá se studentskými vědeckými pracemi a publikuje. Letos mu společně s kolegy vyjde dlouho chystaná kniha Dětská neurochirurgie.

Bez dokonalé odborné přípravy, maximálního soustředění, neustálého sebevzdělávání, odolnosti vůči stresu a manuální zručnosti by jako neurochirurg neobstál. „A taky bez aktivního odpočinku,“ dodává s úsměvem. Relaxuje sportem. Jako bývalý extraligový házenkář a držitel titulu mistra světa z fotbalového šampionátu lékařů má k němu blízko. Minimálně dvakrát týdně se snaží hrát tenis, basketbal, jezdit na kole, běhat a v zimě lyžovat. „Samozřejmě si musím dávat pozor na ruce, ty mě živí,“ usmívá se a v rukách si pohrává s pěnovým míčkem. Neodložil ho po celou dobu našeho povídání. „I ten míček je pro mě forma relaxace.“

„Jsou výkony, kdy je pro nás zásadní, aby byl pacient při vědomí. Je s námi v plném kontaktu, mluví s námi, svěřuje se s pocity. Funkce jeho mozku je totiž nějak narušena, ovlivněna, a my potřebujeme vědět, jak to funguje.“

Martin Nevrlý
neurolog

S Davidem se známe již od studií na gymnáziu a dnes si dovoluji tvrdit, že jsme blízkými přáteli. Spolupracujeme jako kolegové v olomoucké fakultní nemocnici a vzhledem k blízkosti našich oborů je naše spolupráce opravdu úzká. Velice si jej vážím a plně ho respektuji nejen jako odborníka, ale především jako člověka. Setkáváme se i mimo zaměstnání, takže moc dobře vím, že je velmi společenský a zábavný. Je to přítel, který neváhá v těžkých chvílích podat pomocnou ruku.

Zdeněk Pitner
pacient D. Krahulíka

Poprvé jsem se s doktorem Krahulíkem setkal ve chvíli, kdy jsem ležel v nemocnici úplně psychicky na dně a nevěděl, co se mnou je a bude. Ochtově mi vše vysvětlil a psychicky mě podržel, i když byl můj nále v daný okamžik neoperovatelný a můj stav kritický. Svým přístupem už tehdy získal mou plnou důvěru. V listopadu 2016, kdy se můj zdravotní stav rapidně zhoršil, jsem měl to štěstí, že jsem se dostal na sál do rukou právě jemu. Díky jeho preciznosti a profesionalitě byla operace úspěšná. Jsem mu nesmírně vděčný za lidský přístup a záchranu života.

Rektor ocenil akademické práce, publikace a sportovní výkony

Celkem 66 ocenění rozdál rektor Jaroslav Miller při slavnostním ceremoniálu, který se uskutečnil v aule pedagogické fakulty. Předání studentských cen rektora a čestných uznání pro autory monografií za rok 2019 bylo jedním z tradičních bodů programu Akademického týdne UP, kterým si univerzita každoročně připomíná výročí svého znovuoobnovení v roce 1946.

Bakalářské a magisterské diplomové práce stejně jako odborné texty přihlásili do soutěže studenti ze sedmi fakult univerzity. Mezi 19 oceněnými byli nejvíce zastoupeni posluchači a posluchačky filozofické a pedagogické fakulty. Na třetích místech se umístilo 5 studentů, na druhých 8 a na prvních 6. „Oznámení o zisku ocenění pro mě byla nádherná a potěšující zpráva. Velmi si ho vážím,“ uvedla studentka

Eliška Šlesingrová z pedagogické fakulty, jež byla oceněna za práci Význam nazální respirace v logopedické péči se zaměřením na prevenci adenotomie.

Vedle ocenění za studentské práce byly předány také Ceny rektora UP pro nejlepší sportovce z řad studentů. Komise vybrala 7 laureátů. K nejúspěšnějším sportovním disciplínám patří kanoistika, plavání s ploutvemi a judo.

Výsledky studentské části soutěže podle rektora potvrzují tvořivost, odbornost a soutěživost posluchačů. „Studenti jsou úspěšní v soutěžích nejen na republikové, ale často i na mezinárodní úrovni. Děkuji všem, kteří byli se svou prací přihlášení,“ řekl Jaroslav Miller.

Čestná uznání za odbornou knihu publikovanou v letech 2018 a 2019 pak obdrželo

40 autorů z řad akademické obce za 37 publikací. Věnovali se tématům teologickým, filozofickým, psychologickým, historickým, uměnovědným i tématům z oblasti tělesné kultury. Nejsilnější zastoupení měly tituly z humanitních a společenských věd. Již podesáté si čestné uznání převzal emeritní profesor katedry dějin umění filozofické fakulty Pavel Štěpánek, tentokrát za publikaci Picasso v Praze, ve které je popsán kontakt geniálního španělského malíře a sochaře s českým prostředím. „Práce to byla mimořádně časově náročná, psal jsem totiž nejen česky, ale i španělsky a portugalsky. Pozornost, kterou rektorů UP věnují publikacím, autorům dává pocit, že se jejich knihám dostává pozornosti, což je povzbuzuje v jejich činnosti,“ dodal Pavel Štěpánek (na snímku s rektorem Jaroslavem Millerem). (krej)

První testovací centrum Oxford test of English v ČR má filozofická fakulta

Centrum jazykového vzdělávání filozofické fakulty (CJV FF) se nově stalo testovacím centrem Oxford test of English. Jeho úspěšní uchazeči jsou v České republice první, kteří se mohou pochlubit razítkem University of Oxford.

„Jsme hrdí, že se to podařilo. Tímto krokem jsme se dostali na mapu kvalitních pracovišť, která jazyky nejen učí, ale mohou svým studentům nabídnout do života i mezinárodně platný certifikát dokládající dosaženou úroveň angličtiny. V Evropě i mimo ni je takových center více, jsou například ve Španělsku, Německu, Itálii, také v Mexiku či Argentině. V České republice jsme však zatím jediní, kdo takový doklad může poskytnout,“ řekla Silvie Válková, garantka testování z CJV.

Získat status schváleného zkušebního centra podle ní nebylo úplně jednoduché. „Věřili jsme však, že jsme natolik profesio-

nálně i organizačně schopní, že celý proces zvládneme. Nejdříve jsme prošli školením, a to jak lektori, tak i IT podpora. Bez ní by testování totiž nebylo možné, protože celý test probíhá online. Poté se uskutečnil zkušební test, kterého se zúčastnili dobrovolníci v roli studentů,“ vysvětlila Silvie Válková. Doplnila, že průběh testu přijela do Olomouce vyhodnotit i kontrola z Oxford University Press.

Test je určený studentům, zaměstnancům UP i široké veřejnosti. Během jedné zkoušky lze ve dvou hodinách získat doklad o znalostech jedné ze tří úrovní angličtiny. (map)

Botanici na Borneu objevili nový druh masožravé láčkovky

Nový druh masožravé láčkovky, která roste zejména v horách severní části Bornea a lapá drobné živočichy do speciální pasti – láčky, objevil spolu se zahraničními kolegy Martin Dančák z katedry ekologie a životního prostředí přírodovědecké fakulty. Láčkovku pojmenovanou *Nepenthes fractiflexa* (na snímku M. Dančáka) lze spatřit pouze na několika místech na Borneu, řadí se tedy mezi poměrně vzácné druhy. Popis nového druhu přinesl v těchto dnech vědecký časopis *Phytotaxa*.

Martin Dančák novou láčkovku objevil náhodně, když se v roce 2008 vypravil do horských oblastí ve vnitrozemí Bornea. „Tehdy jsem však nerozpoznal, že se jedná o nový a dosud nepopsaný druh. Přišli na to až později zahraniční kolegové, kteří podnikli expedici na tajemnou horu Kemul v indonéské části Bornea,“ uvedl Dančák.

Hora Kemul se nachází ve velmi odlehle oblasti Bornea, je izolovaná od okolí a pro člověka obtížně přístupná. „Kolegům se však podařilo na tuto horu vylézt a objevili tam stejnou láčkovku jako já. Rostla tam s jejím blízkým příbuzným druhem, se kte-

rým byla dříve zaměňována. Kolegové si všimli, že jsou to velmi rozdílné rostliny, a že se tedy jedná o nový a nepopsaný druh láčkovky,“ popsal Martin Dančák.

Pro nový druh *Nepenthes fractiflexa* je typické, že má lodyhu velmi výrazně křídlatou, což u většiny láčkovek nebývá zvykem. Je také zajímavá tvarem a zbarvením pasti. „Láčkovky mají nápadné konvičky s víčkem, často hodně barevné. Tento druh má ale konvičky méně barevné. Dokonce jsem letos na Borneu viděl jednu populaci, která měla konvičky čistě zelené, což je velmi zajímavé,“ doplnil ekolog. Nově popsané láčkovky rostou v horské vegetaci. Většina lokalit se nachází ve výškách kolem 1500 metrů nad mořem a více. „Rostou obvykle v otevřenější, spíše křovinatější vegetaci. Není to tedy druh, který by měl v oblibě třeba lesy nebo stinné biotopy,“ dodal Dančák.

Láčkovka *Nepenthes fractiflexa* je po delší době nově popsáný druh láčkovky z Bornea. Botanici nyní evidují přibližně 170 druhů láčkovek, přičemž na Borneu roste druhů téměř čtyřicet. (cho)

Ondřej Michálek z PdF obdržel Cenu Vladimíra Boudníka

Pedagog katedry výtvarné výchovy, grafik, kreslíř a grafický designer Ondřej Michálek se stal laureátem Ceny Vladimíra Boudníka za rok 2019. Ocenění, nesoucí jméno průkopníka netradičních grafických technik, získal za celoživotní přínos v oboru volné grafiky.

Cenu, určenou českému umělci za významný tvůrčí přínos v dané oblasti, obdržel Ondřej Michálek v konkurenci sed-

mi kandidátů na zahájení pražské výstavy Grafika roku 2019. „Na rozdíl od jiných ocenění, která se vztahují ke konkrétním grafickým listům, jde v tomto případě o uvedení do skvělé společnosti laureátů této ceny, mezi nimiž je i můj bývalý učitel grafiky na Filozofické fakultě UP Eduard Ověčáček. To je také jeden z důvodů, proč si té ceny velice vážím. Je to pohlazení a nakopnutí současně,“ řekl Ondřej Michálek.

Výstava Grafika roku má dlouholetou tradici, je to každoročně vyhlašovaná celostátní soutěžní přehlídka umělecké tvorby v oblasti grafiky, jíž se účastní stovky českých umělců i studentů uměleckých škol. V rámci této výstavy – letos uspořádané ve výstavních sálech Obecního domu v Praze – má laureát možnost představit svou tvorbu. „Ondřej Michálek je soustředěným tvůrcem cyklů metaforických podobností světa, která nám podává jazykem grafického experimentu. Jeho dílo není mnohomluvné; je výsledkem systematické práce zacílené na inventuru našich existenciálních jistot a nejistot,“ představil autora v katalogu k výstavě kurátor Ivo Binder z Muzea umění Olomouc.

Ondřej Michálek získal za své grafické práce více než dvacet cen a čestných uznání u nás i v zahraničí. Jeho díla jsou k vidění nejen v českých, ale i evropských a zámořských galeriích a muzeích. Na katedře výtvarné výchovy PdF UP působí od roku 1990. Pod jeho vedením vznikla v ateliéru grafiky řada zajímavých diplomových, bakalářských i semestrálních prací. (map)

úspěchy

Renata Zachová z FTK se bronzem zapsala do historie juda

České judo má novou hvězdu. Je jí závodnice Judo klubu Olomouc a studentka fakulty tělesné kultury Renata Zachová, která vybojovala bronzové místo na seniorském turnaji Grand Prix v izraelském Tel Avivu. Stala se tak první českou judistkou, které se takový úspěch povedl.

V kategorii do 63 kilogramů byla jednou z nejmladších účastnic, čtyři soupeřky však hravě porazila a narazila až ve čtvrtfinále. V bitvě o třetí místo se jí pak podařilo udat finalistku loňského grandslamu v Brazílii Alexiu Castilhosovou. „Až s odstupem času jsem si uvědomila, jak velká medaile to je. Jela jsem se tam dobře poprat. Samozřejmě když už někde startujete, tu medaili chcete, ale nad tím jsem tam nepřemýšlela. Jsem ráda, že jsem se takto zapsala do histo-

rie českého juda,“ uvedla svěřenkyň trenéra Jiřího Štěpána, který na FTK učí.

Z dřívějších má Renata Zachová na svém kontě pátá místa z univerziády nebo mistrovství světa juniorů, medaile ze seniorského Grand Prix je tak pro ni dosud největší úspěch. A zároveň je i nadějným krůčkem k účasti na olympiádě v Tokiu. „Pojedeme ještě několik kvalifikačních turnajů a čeká nás tréninkový kemp v Japonsku, musím ještě něco přidat. Ale to už má promyšlené můj trenér. Já se tím nezatěžuji, prostě se půjdu prát a uvidíme. Myslím, že šance tu stále je,“ řekla judistka, kterou mimo jiné čeká mistrovství Evropy dospělých v pražské O2 aréně.

Za své dosavadní sportovní úspěchy a zejména pak za reprezentaci Univerzi-

ty Palackého na loňské letní univerziádě v Neapoli obdržela Cenu rektora UP. Skloubit náročnou závodní sezonu a studium přitom není vůbec snadné. „Univerzita mi ve všem vychází vstříc a mám upravený režim, to mi vyhovuje,“ dodala Renata Zachová. (vim)

Martin Škurek: Právnický s tisícem dobrovolnických hodin, laureát Křesadla

Pokud byste potřebovali sehnat Martina Škurka, odborného asistenta katedry správního práva a finančního práva právnické fakulty, a byl by právě pátek ráno, pak máte téměř stoprocentní jistotu, že jej zastihnete v denním stacionáři Okýnko v Mohelnici. Bude obklopen tamními

klienty a bude s nimi besedovat. Takový páteční program má totiž už více než devět let. Za tu dobu jako dobrovolník věnoval klientům stacionáře na tisíc hodin svého volného času. Za svou aktivitu získal prestižní dobrovolnickou cenu Křesadlo vyhlášenou Olomouckým krajem.

Ocenění, které má podtitul „Cena pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci“, za rok 2019 převzalo v Arcibiskupském paláci celkem osm osobností. Martin Škurek (na snímku mezi oceněnými uprostřed) ji získal v kategorii sociální služby. Na ocenění jej navrhla Charita Zábřeh, pod kterou mohelnický stacionář Okýnko patří. „Martin toho dělá strašně moc nejen pro naše klienty, ale pro celý region. Byť s handicapem, žije naplno a nestěžuje si. Je to příklad pro všechny, jak jít životem. Ceníme si jej jako člověka i jako odborníka,“ nešetřil chválou Jiří Karger, ředitel Charity Zábřeh.

Martin Škurek si dělá čas na klienty Okýnka každý pátek, pomáhá s aktivizačními programy. „Připravuji si pro ně besedy. Hlavně řešíme právní věci, zejména dávky a příspěvky, na které mají nárok, problematiku opatrovnictví nebo invalidního důchodu. Tato témata prokládám lehčími, například historickými nebo cestovatelskými,“ naznačil. Dobrovolnictví vnímá jako vnitřní potřebu a samozřejmě součástí svého života. Byť je Křesadlo individuální ocenění, on ho vidí hlavně jako možnost, jak vyzdvihnout a zviditelnit Charitu Zábřeh jako celek. (eha)

Jozef Šamaj je novým členem Učené společnosti Slovenska

Biolog a vedoucí oddělení buněčné biologie Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum (CRH) Jozef Šamaj je novým členem Učené společnosti Slovenska. Rozhodli o tom účastníci valného shromáždění společnosti, kteří na prosincovém jednání zvolili do svých řad pět nových vědeckých posil.

„Cítím se velmi poctěn a je to pro mne velké vyznamenání, protože získat uznání doma při mnohaletém působení v zahraničí není jednoduché. Zároveň si myslím, že je to ocenění tvůrčí práce celého mého vědeckého týmu, a proto bych chtěl všem svým kolegům srdečně poděkovat za spolupráci. Bez nich by to nebylo možné. Aktivně se snažím udržovat kontakty se slovenskou vědou a několik mých nejlepších

spolupracovníků a studentů pochází právě ze Slovenska. V Olomouci se nám v posledních devíti letech díky vědeckému zápalu, píli a enormnímu nasazení celého mezinárodního týmu podařilo z gruntu vybudovat unikátní pracoviště s celosvětovým renomé a založit nový studijní obor,“ uvedl profesor Šamaj, který má bohaté zahraniční zkušenosti, získal prestižní postdoktorandská stipendia na univerzitách v Toulouse, Bonnu a Vídni. Dlouhodobě pracoval jako vedoucí vědecký pracovník v Ústavu genetiky a biotechnologií rostlin Slovenské akademie věd a následně sedm let jako vedoucí skupiny a docent na Institute of Cellular and Molecular Botany na Univerzitě v Bonnu. Ve výzkumu se zaměřuje mimo jiné na oblasti molekulární

a buněčné biologie, biotechnologií či proteomiky. Je editorem šesti knih, národním reprezentantem v International Plant Proteomics Organization, členem několika vědeckých společností a redakčních rad odborných časopisů. (mš)

jazykové okénko

Facebook, YouTube nebo *Google* jsou přitom věci, které světu slouží jen něco přes deset let. Zní to neuvěřitelně, ale opravdu byly kdysi doby „bezfacebookové“, „bez-youtubové“ a „bezgooglové“. Ty doby měly i některé výhody – člověk si zjistil jen to, co doopravdy potřeboval, a možná měl i trochu víc soukromí.

Podívejme se podrobněji na *Google* – ať už s velkým *g*, nebo s malým *g*. S velkým *G* je *Google* jednou z nejvlivnějších firem na světě. A přitom je to firma, bereme-li to po lidsku, taktak dospělá, protože byla založena teprve v roce 1998. Jejím hlavním přínosem byl dobře vymyšlený internetový vyhledávač a od toho se pak odvíjelo všechno ostatní. Od roku 2003 firma sídlí v pověstném *Silicon Valley* – v *Křemíkovém údolí* nedaleko San Francisca v Kalifornii. Už po osmi letech existence *Googlu*, v roce 2006, se v prestižním oxfordském slovníku angličtiny objevilo sloveso *to google* s významem „googlovat“, tedy „prohledávat internet prostřednictvím *Googlu*“. Šlo to všechno zatraceně rychle.

Jméno firmy *Google* má nečekané kořeny – jeho východiskem bylo divné slovo *googol*. To byl původně dětský výraz, vlastně neologismus, který kdysi před druhou světovou válkou vymyslel devítiletý americký kluk jménem Milton Sirota. Jeho strýc, matematik Edward Kassner (1878–1955), slovo *googol* v roce 1940 použil ve své knize *Matematika a imaginace* jako označení velmi vysokého čísla, které by se zapsalo jako jednička a sto nul. *Googol* je tedy původně termín, který označoval „stou mocninu deseti“. Je v tom cosi symbolického a věšteckého, v té záplavě jedniček a nul.

V češtině je jednak sloveso *googlovat*, jednak *googlit* a k oběma existují některé předponové odvozeniny (hlavně *vygooglit*). Zatímco sloveso *googlovat* má v zásadě neutrální význam „hledat *Googlem*“, sloveso *googlit* v sobě nese expresivní podtón. To jaksi rezonuje i s podstatou internetu a elektronických médií – virtuální svět, včetně toho, do kterého nahlížíme přes *Google*, je prostorem pro „expresí“ člověka v nejširším smyslu. Soukromé se tu prostupuje s veřejným, cizí s domácím, dětské s dospělým, subjektivní s objektivním. A příležitost informace vydávat i přijímat dostane kdokoli.

Úžasné je, že ani onen americký matematik Kassner, ani jeho devítiletý synovec nemohli tehdy – před válkou, v čase *swingu* a velkých lampových radiopřijímačů – ani v nejmenším tušit, co bude jejich legračně znějící slovní výtvar někdy v budoucnu označovat. Že bude *Google* a že se všechno bude tak dlouho *googlit*, až se to *vygooglí*.

Je pozoruhodné, jak rychle si člověk zvykne na něco, co mu dobře slouží. Na něco prospěšného, obvyklého, všudypřítomného. Pěkně se to ukazuje na příkladu všelijakých počítačových a internetových vymožeností – zdá se, jako by tady třeba Facebook, YouTube nebo Google byly odjakživa.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad *Okolo češtiny* vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Univerzita představila nový projekt češtiny pro cizince

Czech it UP. Tak se jmenuje projekt, pod jehož hlavičkou Univerzita Palackého vydává první díl nové série učebnic češtiny pro cizince. Podtrhuje tím své aktivity, které v oblasti výuky češtiny jako cizího jazyka v posledních letech rozvíjela a zintenzivnila. Czech it UP se inspirovalo moderním stylem učebnic oxfordského střihu, přičemž pět plánovaných dílů následuje evropský referenční rámec jazykového vzdělávání v úrovních A1–C1. Součástí projektu je i soubor zvukových nahrávek a autorských videí, které studenti spolu s dalšími informacemi naleznou na interaktivním webu www.czechitup.eu. (tof)

re v oblasti výuky češtiny jako cizího jazyka v posledních letech rozvíjela a zintenzivnila. Czech it UP se inspirovalo moderním stylem učebnic oxfordského střihu, přičemž pět plánovaných dílů následuje evropský referenční rámec jazykového vzdělávání v úrovních A1–C1. Součástí projektu je i soubor zvukových nahrávek a autorských videí, které studenti spolu s dalšími informacemi naleznou na interaktivním webu www.czechitup.eu. (tof)

Volejbalistky jsou nejlepší

Hráčky Volejbalového klubu UP, které se vloni staly mistryněmi ČR a vybojovaly trofej ve Středoevropské lize MEVZA, ovládly kategorii seniorských kolektivů v tradiční anketě Nejlepší sportovec Olomoucka. Další triumf pak přidaly i v anketě Sportovec Olomouckého kraje, kdy obsadily mezi družstvy také první místo. (vim)

Jaro stylově

Univerzitní obchod UPoint na Horním náměstí v Olomouci hlásí nový přírůstek do stálé módní kolekce UniWearCity. Polo trička, jejichž bílá varianta tvoří jeden ze základů kolekce, si mohou zájemci pořídit také v černé barvě s kontrastním bílým znakem UP na hrudi. K dostání již tradičně v dámské i pánské variantě. (ipu)

Netradiční teambuilding

Neobvyklou aktivitu pro utužení týmu si vybrali pracovníci Maltéžské pomoci Olomouc. V Centru telemedicíny, simulátorů a praktických dovedností lékařské fakulty absolvovali program, při němž nanečisto zachraňovali životy i rodili děti. Centrum se pravidelně zapojuje do popularizačních akcí, ale program pro neziskovou organizaci podle zástupce vedoucí Ludka Kaprála tu připravovali poprvé. „Mohli si vyzkoušet všechny naše simulátory, které využíváme k výuce studentů. Především si ale zkusili lékařskou první pomoc a dozvěděli se, jak se používá laický defibrilátor,“ vyjmenoval Luděk Kaprála. „Čas, který nám personál centra věnoval, byl bezvadný,“ doplnil Michal Umlauf, vedoucí olomoucké pobočky Maltéžské pomoci. (vim)

Zlatá pro doktoranda z PŘF

Zlaté ocenění za nejlepší studentskou práci získal Zbyněk Kurač z katedry algebry a geometrie PŘF na letošním ročníku konference The Fifteenth International Conference on Fuzzy Set Theory and Applications v Liptovském Jánu. Práce nazvaná Transfervě-stabilní agregační funkce na konečných svazech dala vzniknout zajímavé aplikaci, která sleduje vztahy mezi kvalitou a cenou výrobku. „Napsal jsem ji společně s doktorandy Tomášem Riemelem a Lenkou Rýparovou ze stejné katedry. Na základě získaných teoretických výsledků jsme v závěru naší práce přišli s aplikací uplatnitelnou nejen v byznysu, ale i v jiných oborech aplikačního charakteru,“ popsal oceněný doktorand. (cho)

Otevřené univerzitní dveře

Maturanti procházející městem s očima přilepenýma k displeji mobilu se speciální aplikací, mírně nervózní rodiče hledající nejlepší místo na zaparkování a především spousta otázek. Tak vypadala sobota v polovině ledna v Olomouci, když se Univerzita Palackého otevřela zájemcům o studium. Nabídky prohlédnout si všech osm fakult a zjistit vše důležité o studiu využilo několik tisíc středoškolařů jak z celé České republiky, tak i ze sousedního Slovenska. (ipu)

Noví profesori na UP

Ministr školství Robert Plaga předal v Karolinu dekrety sedmi desítkám nových profesorek a profesorů vysokých škol. Byly mezi nimi i dvě osobnosti navržené Vědeckou radou UP, filozof Tomáš Nejeschleba z filozofické fakulty a hematolog Vít Procházka z lékařské fakulty. Na návrh Vědecké rady Ostravské univerzity byl profesorem jmenován Marián Halás z Přírodovědecké fakulty UP. (map)

Tomáš Nejeschleba

Vít Procházka

Marián Halás

Práva s humorem

Studovat právnickou fakultu musí být pěkná dřina a docela nuda. Vyvrátit tento mýtus, postavit most mezi studenty a vyučujícími a odlehčit akademické prostředí se snaží kniha Dostálíkovy hlášky: Fragmenta Dostálíkova. Stačí jí prolistovat a je jasné, že se jí to daří. A to především díky spoluautorovi Petru Dostálíkovi, který učí římské právo v Olomouci a Plzni. Právě jeho bonmoty studenti sesbírali, doplnili zajímavostmi a humornou grafikou. „Chtěli jsme vydat originální knihu, která způsobuje chronické bolesti bránice a přitom čtenáře i něco naučí,“ vysvětlil John A. Gealfow, absolvent PF UP a prezident spolku Nugis Finem. Právě v koedici nakladatelství Nugis Finem Publishing a dvou plzeňských studentů Jakuba Jana Fialy a Ondřeje Kočana knížka vyšla. (eha)

Avast a Pdf společně v prevenci

Avast, globální lídr v digitálním zabezpečení, uzavřel memorandum o spolupráci s Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pdf UP, které se v posledních letech úspěšně etablovalo na poli prevence, intervence a výzkumu v oblasti rizikového chování v online prostředí. V rámci projektu Buď safe online a E-bezpečí budou analyzovat dopad internetových hrozeb na děti a dospělé a připravovat specializované výukové materiály. „Zájem velkých komerčních firem o spolupráci a partnerství s naší fakultou mě nesmírně těší. Potvrzuje totiž, že naše vědeckovýzkumná pracoviště jsou kvalitní a dokážou se prosadit i v konkurenčním prostředí,“ uvedla Libuše Ludíková, děkanka Pdf. (map)

Olomouc zažila první noc plnou práva

Je pár minut před páteční půlnocí a aulou právnické fakulty zní potlesk. Právě končí diskuze, která následovala po promítání filmu *Ex offo*. I přes pozdní noční hodinu byla debata nakonec delší než samotný film. Mohly za to zajímavé dotazy publika a poutavé odpovědi pozvaných advokátů a moderátora. I takový byl první ročník Noci práva v Olomouci, který připravila pro veřejnost právnická fakulta spolu s partnery.

Akce, jejímž cílem bylo popularizovat právo, zvýšit právní povědomí, přiblížit právnické profese, ukázat věci nebo místa, která nejsou veřejnosti běžně dostupná, a taky bavit, přilákala na tři sta účastníků. Zájemci si mohli vybrat z více než desítky přednášek či workshopů, vyrazit na tematickou procházku po Olomouci, zjistit, jak funguje vrchní státní zastupitelství, zažít jednání v soudní síni nebo plnit zábavné úkoly. „Doprovázím dceru. Chtěla by studovat práva. Moc stála o to, abychom dnes vyrazili do Olomouce. Stihli jsme dvě přednášky a simulované soudní jednání. Dcera si to užila a mně se program líbil také,“ pochvaloval si Vladimír Tůma z Moravské Třebové.

Noc práva přivedla na fakultu i některé její absolventy. „Zaujala mě témata přednášek, chtěl jsem vidět svoje kamarády a taky se podívat, co je tady nového,“ vyjmenoval Jan Sedláček důvody, proč si vzal

v práci na ministerstvu obrany volno a vyrazil do Olomouce. „Rozhodně nelituji. Na první ročník to byla povedená akce. Věřím, že se z ní stane tradice.“

K nejmladším účastníkům patřil šesták Filip Nikl, který přijel ze Šternberka s bratrem a tátou. „S nápadem zajet do Olomouce přišel táta. Máme v plánu obejít připravená stanoviště s úkoly. Zatím mám za sebou tři. Úkoly mě baví, s některými mi trošku pomohl táta,“ přiznal Filip.

Na Noci práva spolupracovalo s právnickou fakultou hned několik institucí. Vlastní program připravilo olomoucké vrchní státní zastupitelství, přidali se i zastupci Finančního úřadu pro Olomoucký kraj, Celního úřadu pro Olomoucký kraj, olomoucké pobočky Krajského soudu Ostrava, České advokátní komory, Armády ČR a Federace židovských obcí ČR. Záštitu nad akcí převzali rektor UP Jaroslav Miller, primátor Olomouce Miroslav Žbánek a hejtman Olomouckého kraje Ladislav Okleštěk. „S průběhem jsme spokojeni, máme radost, že program zaujal a dokázali jsme přilákat zájemce o právo od nejmenších po nejstarší. Náš nemalý dík patří studentům, kteří se zapojili, a váženým hostům za to, že se o své bohaté zkušenosti a znalosti chtěli s veřejností podělit,“ rozhodla Renáta Šínová, proděkanka PF UP pro komunikaci, vnější vztahy a konferenční činnost.

*Noc práva se uskutečnila celkem ve čtyřech městech – v Brně, Ostravě, Praze a Olomouci. Iniciátorem byl spolek *Nugis Finem*, který založili studenti, dnes již absolventi, olomoucké právnické fakulty. Datum 6. března organizátoři nevybrali náhodně. Noc práva má za cíl oslavit významný historický okamžik, a to vyhlášení a nabytí účinnosti Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920. Letos 6. března to bylo přesně sto let.*

Senioři se na pedagogické fakultě učí, jak být online. Ale bezpečně

„Internet je veskrze pozitivní místo. Bez něj se neobejdeme. Teď, ani v budoucnu. Kdo z vás ho dnes vůbec nepoužívá?“ U zhruba dvacetičlenné skupiny seniorů v učebně pedagogické fakulty vzbudil dotaz přednášejícího mírný údiv. Vzápětí reagují vcelku jednoznačně, když se přihlásí jak ke komunikaci prostřednictvím e-mailu či Skypu, tak k používání internetového bankovníctví. Jsou mezi nimi i ti, kteří tráví čas na sociálních sítích a ruku zvedají i ti, kteří už na vlastní kůži poznali rizika virtuálního světa.

„Jsem tady společně s několika členkami našeho seniorského klubu v Chomoutově, a přestože jsem mnohé z toho, co tady zaznívá, už někde slyšela, stojí to za připomenutí,“ říká Jiřina Šimková, předsedkyně klubu. Do laboratoře Centra prevence virtuální komunikace pedagogické fakulty přišla na kurz zaměřený na prevenci rizikové virtuální komunikace poprvé.

„Před časem jsem si objednala zázračné tablety proti bolesti kloubů. Jedno balení mě stálo asi tisíc korun, a když přišlo, obdržela jsem zprávu, že si musím koupit ještě další čtyři, aby mi lék pomohl. Jsem přesvědčena, že v tomto směru není informací nikdy dost, a to nejen pro seniory. Stále je potřeba se učit, i proto, že podvodníci jsou stále vynalézavější,“ světuje se.

Kurz zahrnující dvouhodinovou výuku se na pedagogické fakultě koná v několika bězích. Paní Jiřina se účastní čtvrtého a i ten rychle spěje k závěru. Je nabitý příběhy lidí, jejichž zkušenost má být pro účastníky především výstrahou. Z promítacího plátna v učebně k přítomným promlouvají lidé, kteří zažili obtěžující prozvánění, podvodné telefonáty, falešné seznamky nebo lživé zprávy. Jejich vyprávění doplňují zkušenosti obětí podvodníků z e-shopů či elektronických aukcí. Mix případů doplňují svými zážitky i sami účastníci kurzu.

Školení v podobě interaktivní dvouhodinovky, jejímž cílem je prevence rizikového chování ve virtuálním světě, tak padlo na úrodnou půdu. „Senioři jsou v online prostředí velmi aktivní a často se bohužel stávají terčem různých typů internetových podvodů. Například když ve víře, že ušetří, nakoupí zboží, ke kterému se pak třeba ani vůbec nedostanou. Záhy zjistí, jak obtížné je získat peníze zpět. V těchto kurzech se je tedy snažíme varovat a vysvětlit jim, se kterými riziky se v online prostředí mohou aktuálně setkat a jakým způsobem postupovat v situaci, kdy na takového podvodníka narazí,“ vysvětluje smysl školení Kamil Kopecký, vedoucí projektu E-bezpečí Centra prevence rizikové virtuální komunikace UP, které organizuje kurzy společně s Centrem celoživotního vzdělávání PdF a s podporou ČSOB. Kurzů se už zúčastnilo na pět desítek seniorů.

text: Ivana Pustějovská
foto: Gabriela Knýblová

rozhovor

**Lenka Holá:
Každý případ
je pro mě prvovýstup**

Psal se rok 1988, byla čerstvě po vysoké škole a dostala se do kriminálu. Na šest let. Na šest pracovních let. Protože do vězení nastoupila dobrovolně. Jako pedagog do svého prvního zaměstnání. A i když občas došlo i na slzy, zkušeností s prací v pardubické věznicí nelituje. Byl to křest ohněm – zvládnout komunikaci, řešit vyhocené situace, naučit se spolupracovat s důležitými institucemi. A nepřijít o iluze a víru v lidi. Byla to tvrdá, ale užitečná lekce do jejího dalšího profesního života – „usmiřovatelky“. Protože s nadsázkou řečeno, přesně to je docentka Lenka Holá z Právnické fakulty UP. Je mediátorka, dáma, která nám pomáhá řešit naše konflikty a která nás tím učí spolu znovu mluvit.

— **Mediace bývá definována jako řešení konfliktů pomocí třetí osoby, mediátora. Vy jste v jedné knize napsala, že začátek 21. století nabízí díky mediaci nové možnosti, jak se dobrat spravedlnosti. Proč si to myslíte?**

Já v mediaci věřím, je to moje životní cesta, po níž jdu už víc než dvacet let a nadšení pro ni mě zatím neopustilo. Není to jen slepá víra, jsou to i praktické zkušenosti z těch mnoha kauz, které jsem pomáhala lidem řešit. Víte, mediace je úžasná v tom, že téměř okamžitě můžete vidět výsledky. Jen si to představte: Do místnosti přijdou dva lidé, kteří jsou v konfliktu, někdy velmi vyhoceném. Často na sebe křičí, nadávají si, pláčou nebo se na sebe ani nepodívají. Vy je jako nestranná osoba provázíte v jejich komunikaci o problému a hledání řešení. Pak můžete dobře sledovat změny. Emoce se zklidňují, řeč je volnější, pomalejší, ne tak útočná. To bývají první známky toho, že se situace začíná pomalu lepší. Podstatné je, aby mediátor působil vyváženě vůči všem stranám a pomáhal jim hledat pro ně přijatelné řešení, s nímž by mohly být spokojeny. Není právě to konsolidační a sociálně spravedlivé?

— **Mediace je možnost, jak se i vyhnout soudu, a využívá se v různých typech sporů od rodinných přes pracovní až po spotřebitelské. Je to vždy problém nejméně dvou lidí. Jak to funguje? Málokdy jsou přece oba dva stejně nadšení pro to, jít za někým třetím a vyprávět mu o svých trablech...** Není neobvyklé, že jedna strana je pro mediaci motivovaná, dozvěděla se o ní, chce ji využít, a druhá ne. Je nedůvěřivá, obává se, co by za tím mohlo být, nebo nevnímá svůj problém až tak zásadně, necítí potřebu jej řešit. Nebo má pocit, že pro zvládnutí situace už udělala, co mohla, třeba i za pomoci rodiny, přátel, kolegů nebo i jiných odborníků. Všechno „k ničemu“. Pak může být skeptická i vůči mediaci. Jenže vy potřebujete obě strany, jednání jen s jedním není mediací.

— **Jak přesvědčíte i nemotivovaného?** To se musím usmívat. Často totiž slýchám přání, abych někoho k něčemu přesvědčila. Chápu to. Když člověk řeší pro něj nějakou zásadní věc, dlouho se mu to nedaří, tak pak se chytá jakéhokoliv stěbla. Mediátora může vnímat jako pomoc, ale také jako svého spojence.

Mediace má spoustu cílů, kdy jedním je znovuoobnovení důvěry mezi stranami sporu. Alespoň do té míry, aby spolu mohli koexistovat. Jenže obnovení důvěry není automatické, nepřijde z ničeho nic. Jako mediátor ji musíte na něčem začít budovat, a tak stavíte na důvěře klientů k vám. Oni by vám měli věřit, že se jim snažíte pomoci, že vám na nich záleží, že chcete zjistit, co potřebují, a v souladu s jejich zájmy je také jednáte.

— **Co když někdo před vámi předstírá, že se chce dohodnout, ale jen co za sebou zavře dveře, je všechno jinak?**

Já věřím tomu, že lidé přicházejí do mediace s nejlepšími úmysly a že je to tak, jak říkají: „Chceme najít řešení, chceme se dohodnout, jenom se nám to zatím nepodařilo nebo jsme nevěděli jak.“ Na rozdíl od soudu nezjišťuju, jestli to, co říkají, je pravda. Jak by mi mohli důvěřovat, když bych nevěřila já jim? Faktem ale je, že někdy máte takový zvláštní pocit, něco vám nesedí. Co pak s tím, když máte vést mediaci co neotevřeněji? Mediátor má několik možností. Jednou z nich je jednat se stranami sporu odděleně. Mohou vám tu říct důležitou věc, kterou jste na společných jednáních vytušila, ale oni měli nějaké důvody, proč to před druhým neřekli.

— **Jak dlouhá by měla být mediace?**

To nemůžete nikdy přesně na začátku říct, i když to klienty samozřejmě zajímá. Chtějí vědět, kolikrát se potkáme, než dojdeme k nějakému výsledku. Obecně platí, že mediace je spíše krátkodobější intervence a dobrý mediátor by ji neměl protahovat. Měly by být poměrně rychle vidět pozitivní posuny.

— **Taky se ptají i proto, že za služby mediátora platí, a třeba se bojí, že na to nebudou mít...**

To chápu. Jenže na délku mediace má vliv celá řada faktorů. Například jak jsou ti lidé motivovaní pro mediaci, zda chtějí svůj problém opravdu vyřešit, o jakou oblast konfliktu jde. Neměla bych to asi říkat, aby nevznikl dojem, že mediátor mávne kouzelným proutkem, ale někdy se opravdu stane zázrak – přijdou klienti v mnohaletém sporu, který mají možnost v pro ně bezpečném prostředí řešit, a na konci sezení dojdeme k přijatelné dohodě. To pak říkají, že konečně... konečně mohli říct, konečně se dozvěděli, konečně opravdu řešili.

Záleží na povaze konfliktu. V osobnějších záležitostech bývá mediální sezení zpravidla tři hodiny, protože chvilku trvá, než se i vnitřně usadíme a lidé nabydou odvahy mluvit o citlivých věcech. Z úvodní premisy, kdo komu udělal co špatného, se mediátor pomalu dostává až k podstatě vzniku konfliktu. Nemyslím ve smyslu terapeutickém, to ne. Ale za každým sporem je nějaký důvod, proč vznikl. Co mi vlastně scházelo? Na čem mi záleží? Jaký můj zájem ten druhý ohrozil? Při mediaci se potřebujeme dostat na tuto hlubší úroveň rozhovoru, aby řešení, k němuž dojdeme, vycházelo z opravdových potřeb a zájmů stran. Tím dostane pevný základ a výsledná dohoda má šanci být trvalejší.

— **Pracujete hodně s důvěrou. Může se stát, že ji ztratíte? Že na tento konflikt vaše schopnosti nebo ochota nestačí?**

Ano, zažila jsem to, i když těch případů nebylo mnoho. Jako mediátor zodpovídáte za průběh mediace, a tak si vyhodnocujete její užitečnost. Třeba i tak, že se na ni ptáte stran. Když vidíte, že se to i přes veškerou snahu nelepší, musíte si umět reálně vyhodnotit šance. Mám zkušenost, že pokud toto stranám dobře vysvětlíte, jejich důvěru nemusíte ztratit.

— **To ale předpokládá vedle zkušenosti i odvahy přiznat – na to nemám, nevím, jak dál...**

Jistě. Buď nemám dost schopností, nebo je problém jinde. Proto je tak důležité využívat mediaci účelně. Někdy opravdu nemusí stačit. Třeba když se jedná o velmi komplikovaný spor, dlouhodobý, nepřehledný, o mnoha aktérech, s nevyjasněnými kompetencemi. Nebo jde o konflikt, který je opravdu velmi vyhocený. Dosáhl fáze destrukce a lidé, i když říkají, my se chceme dohodnout, pro silnou averzi nejsou jakékoliv spolupráce schopni. V těchto případech jsou možnosti mediace malé. Ale to nemusí nutně znamenat, že to nezkusíte. Vstupní zájem stran o mediaci je pro mě určující.

— **Žijeme v době, kdy máme osobní kouče, máme terapeutů, mediátorů. Nestačilo by vrátit se na začátek a prostě spolu normálně mluvit? To by bylo úžasně, kdyby to tak bylo.**

— **Nechci vás připravit o práci, ale opravdu spolu v dnešní době komunikujeme už tak špatně, že potřebujeme prostředníka?**

Když se ohlédnu za svou více než dvacetiletou mediální praxí, tak nemám pocit, že by docházelo k nějakým zásadním změnám, že by se něco měnilo k horšímu.

Lenka Holá (* 1964)

Docentka katedry politologie a společenských věd Právnické fakulty UP, absolventka PdF UP. Vysokoškolská učitelka, mediátorka, lektorka a supervizorka, autorka odborných knih, organizátorka profesních setkávání a vědeckých konferencí, výzkumná pracovníce. Je zakládající členkou Asociace mediátorů ČR, zapsanou mediátorkou, zkušební komisařkou zkoušek mediátora a zkoušek z rodinné mediace, členkou Pracovní skupiny k mediaci Ministerstva spravedlnosti ČR. V roce 2019 byla uvedena za svou práci pro rozvoj mediace v ČR v rámci setkání Mediátor roku do Síně slávy. Lenka Holá je vdaná, má dvě dospělé děti a ve volném čase ráda sportuje.

Vždycky byli lidé, kteří uměli komunikovat, a byli ti, kteří toho z nějakého důvodu nebyli schopní. Bylo by samozřejmě skvělé, kdybychom se neschovávali za sociální síť, telefony, e-maily a raději se setkali tváří v tvář. Kdybychom dokázali nejen mluvit o sobě, ale také se zajímat o druhého. Protože mediátor dělá právě to, co lidem v komunikaci schází – dává jim prostor, vede je k tomu, aby dokázali říct, na čem jim záleží. Zároveň se snaží, aby si naslouchali a došli k vzájemnému pochopení.

— **A není to paradox? Jsme téměř ukomunikováni, jsme online, na sociální síť dáváme téměř vše, od fotek z výletu až po snímek guláše na oběd. Ale z očí do očí nám to moc nejde. Jaké děláme chyby?**

Myslím, že schází odvaha mluvit nejen o tom, co děláme, ale i o tom, co prožíváme, co je pro nás důležité. Vlastně je to pořád o tomtéž. Ať už v řešení konfliktů mediací nebo v běžných, každodenních vztazích a komunikaci. To, co zmiňujete vy, je jen nesmírně povrchní komunikace o událostech. Tak třeba ta fotka s gulášem na talíři. Co vypovídá? Že mám ráda nějaké jídlo. Ale co víc? Kde je nějaké hlubší sdělení o mně samé? Není. To je jedna věc, která nám chybí. Další je ochota naslouchat druhému, zajímat se o něj. Většina z nás dokáže mluvit o sobě, dělá nám dobře, když cítíme zájem, ale udělat totéž pro jiného, to už je horší.

— **Jak se mediátor chrání, aby nevyhořel, což bývá riziko pomáha-**

jších profesí? A aby se na vás klienti nezdravě neupnuli?

Je důležité – a to asi v každém oboru – neklást na sebe více zodpovědnosti, než je potřeba. Pro mě je podstatné, aby klienti objevili sami v sobě potenciál k řešení problémů vlastního života. Je potřeba říct: „Já, jako profesionál, jsem tu pro tebe, abych udělala všechno, co je v mých možnostech. Současně je tady tvůj prostor, abys ty převzal zodpovědnost za svůj život do svých vlastních rukou a objevil v sobě to dobré, čeho jsi schopen, a našel sílu k řešení.“ Když ke mně lidé přijdou a chtějí, já jim můžu pomoci, ale nemůžu žít jejich životy. Mnozí často ani netuší, že jsou schopni vlastními silami problém vyřešit. Přitom výsledek mediace nestojí jen na mediátorovi. Je to velká zásluha klientů. Protože oni tu práci odvedli, oni to dokázali. Výsledkem může být dohoda na řešení, nebo když řeknou: „Ano, někam jsme se posunuli, na spoustu věcí jsme si vyjasnili názory, můžeme o tom přemýšlet a začít, když budeme chtít, něco měnit.“ Lidé by měli mít díky mediaci možnost se emancipovat ve svých vlastních životech.

— **Každý z nás musí nakonec tu pomyslnou horu, ten náš největší problém na světě, zdolat sám.**

Přesně tak. Pro mě je každý případ unikátní. Můžete být v praxi mnoho let, ale přicházejí dva různí lidé, kteří možná typově řeší podobný problém jako ti předchozí. Ale je to jejich případ a díky nim je jedinečný. A vy jste zase na začátku, sice s léty zkušeností, ale na začátku. Takže ano, řečeno vašim příměrem, každá mediace je prvovýstup.

příběh

text: Martina Šaradínová
foto: Gabriela Knýblová

Martina Kopečná: Vědu a mateřství skloubit lze, ale je nezbytná podpora kolegů

Dříve trávila v laboratoři dvanáct hodin denně, nyní musí pracovní tempo přizpůsobit rodičovským povinnostem. I tak se trojnásobná matka Martina Kopečná z Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum (CRH) dále věnuje vědě a na konci loňského roku získala Juniorský grant Univerzity Palackého, pro jehož řešení sestavila tak trochu netradičně ryze ženský tým. Právě kolektiv spolupracovníků, v němž panuje vzájemná důvěra a vstřícnost, je podle ní důležitým předpokladem pro úspěšné skloubení profesní kariéry a mateřství.

„Věda pro mě byla vždycky nejen zaměstnáním, ale i koníčkem, kterému jsem věnovala většinu času. Postupně ale člověk za-

čne měnit priority, takže jsme s manželem začali uvažovat o dětech. Ve Francii, kde jsme pobývali na studijních i pracovních stážích, jsme viděli, že i když rodiny mají velmi často i tři děti, vše funguje a maminky dokáží skloubit rodičovské povinnosti a práci. Řekli jsme si, že není důvod, abychom to také nezvládli,“ vzpomíná na někdejší rozhodování vědkyně, která na Oddělení biochemie proteinů a proteomiky CRH pracuje i se svým mužem.

Podpora kolektivu je důležitá

Nyní mají doma dvě dcery ve věku sedm a pět let a téměř dvouletého syna. Na rodičovskou dovolenou si Martina Kopečná odskočila vždy zhruba na rok a půl. Přiznává,

Soutěž o udělení Juniorského grantu Univerzity Palackého poprvé otevřela na jaře roku 2018. Cílem je podpořit excelentní výzkum mladých akademických a vědeckých pracovníků do 37 let při zakládání nových vědeckých skupin a laboratoří a rozvinutí nezávislého vědeckého programu.

že skloubit starost o potomky a vědeckou dráhu není snadné, zvláště když i manžel tráví výzkumem hodně času. Není to ale ani nemožné. „Naprostě zásadní je v tomto ohledu kolektiv, v němž pracujete. Protože mám kolem sebe lidi, na něž se můžu spolehnout, a umíme si práci rozdělit a vzájemně si vyjít vstříc, zatím se mi to daří. Pokud bych v naší pracovní skupině takové podmínky neměla, sladit by to nešlo a asi bych musela začít zvažovat jinou profesi,“ domnívá se vědkyně.

Výběr spolupracovníků pro ni byl důležitý i v případě juniorského grantu, který získala. Odpovědi na otázku, proč některé geny z rostlin v průběhu evoluce vymizely, případně byly nahrazeny jinými, hledá nakonec s kolegyněmi Radkou Končítíkovou a studentkou Evou Luptákovou. Hlavní pozornost upřou vědkyně na mech *Physcomitrella patens* a tři geny z rodiny aldehyddehydrogenáz (ALDH). Jedná se konkrétně o geny ALDH21 a ALDH23, které jsou pro nižší rostliny, tedy mechy nebo řasy, specifické, ale ve vyšších rostlinách je nenajdeme. Naopak ALDH22 v mechu chybí.

„Naším cílem je zjistit, jaký důvod mělo vymizení námi sledovaných genů ALDH21 a ALDH23 během evoluce rostlin. Budeme studovat jejich vliv na rostliny a zkoušet, co se stane, když tyto geny vyřadíme i u mechu. Pokud se nám to podaří, rády bychom tyto geny vložily i do vyšší rostliny a sledovaly, jaký vliv to na ni bude mít,“ objasnu-

je biochemička. V případě genu ALDH22 mají vědkyně v plánu vložit jej do genomu mechu a současně stejný gen vyřadit z vyšší rostliny, v níž se běžně nachází. Cílem je zjistit, jaký dopad to bude mít na rostliny, zejména na jejich adaptaci vůči stresu, například suchu nebo zasolení půdy. Přítomnost genu u sledovaného mechu otestují ve spolupráci s laboratoří Klause von Schwartzenberga v Hamburku, s níž oddělení dlouhodobě spolupracuje.

Dámská společnost nebyla záměr, ale funguje

Ryze dámský řešitelský tým nebyl záměrem, ale vědkyně si ho nakonec pochvaluje. „Já a Radka spolupracujeme již řadu let a umíme se domluvit. Komunikace je nesmírně důležitá. Proto jsem byla ráda, že projevila zájem se mnou v týmu být. Je časově flexibilnější, takže například obstará plánované výjezdy na zahraniční partnerská pracoviště. Pro mě by nyní bylo složité odjet třeba na tříměsíční stáž do Německa. To je jedna z nevýhod mateřství, manžel si může dovolit odcestovat do zahraničí častěji,“ vysvětluje Martina Kopečná.

Její kolegyně podobnou „dělbou práce“ vítá. „Pro mě je to naopak lákavé. Ráda se učím nové věci, a protože zatím nemám děti, mohu se vydat mimo Olomouc v podstatě kdykoliv. Tyto příležitosti vyhledávám. Člověk tím získá úplně jiný pohled na věc, zjistí, jak se věci řeší jinde,“ prozrazuje Radka Končítíková. Také ona potvrzuje, že

spolupráce v ženském týmu je sice poměrně ojedinělá, ale funguje. „Je to proto, že si rozumíme v práci i mimo ni. Ale možná je dobře, že jsme tam jen tři ženy. Není vyloučeno, že kdyby se nás tam sešlo více, bylo by to horší,“ dodává s nadhledem.

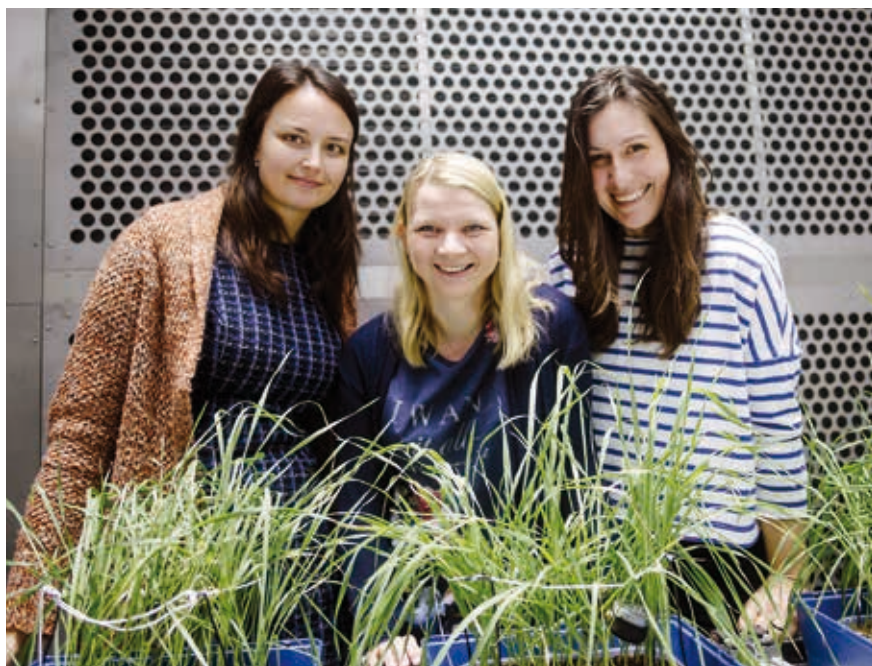
Nabízejí se další směry výzkumu

Výsledky výzkumu by v budoucnu mohly přispět k užší spolupráci s dalšími výzkumnými skupinami CRH. Například v rámci projektu Excelentní výzkum se nabízí myšlenka vložit vymizelé geny do ječmene a studovat jejich vliv na tuto plodinu. O výstupech výzkumu v rámci grantu budou řešitelky informovat v odborných publikacích či na mezinárodní konferenci Carbonyl meeting, která se pravidelně koná každý druhý rok a je zaměřena na problematiku metabolismu karbonylových sloučenin.

Studiu aldehyddehydrogenáz se Martina Kopečná věnuje od svého doktorského studia. I proto je ráda, že se jí grant na toto téma podařilo získat. „Je to první velký grant, který mám na starosti. Znamená to větší zodpovědnost, kdy musím prokázat, že dokážu dosáhnout cíle, který jsem si vytyčila. Současně je to pro mě posun o krůček dopředu a grant chápu i jako potvrzení toho, že můj výzkum má smysl. V neposlední řadě dokazuje, že vědeckou práci a rodinu jde skloubit dohromady. Jak říká můj manžel, jsem žena ve vědě,“ uzavírá s úsměvem.

„Grant chápu i jako potvrzení toho, že můj výzkum má smysl. V neposlední řadě dokazuje, že vědeckou práci a rodinu jde skloubit dohromady. Jak říká můj manžel, jsem žena ve vědě.“

Dámský vědecký tým.
Zleva Eva Luptáková, Martina Kopečná a Radka Končítíková.

doporučuji

výstava

Zdeňka Mikšová, proděkanka pro studium a organizaci, FZV

Do Hradce Králové, Ústí nad Labem a do Prahy zavítá v průběhu jara putovní výstava **Jsem sestra**, která je poctou profesi všeobecných sester. Tvoří ji působivé snímky proslulého Jindřicha Štreita zachycující sestry v reálných pracovních situacích. Výstava je hlavní českou akcí v rámci celosvětové kampaně Nursing Now, která vyvrcholí v květnu připomínkou 200. výročí narození zakladatelky moderního ošetrovatelství Florence Nightingale.

kniha

Jiří Pánek, katedra rozvojových a environmentálních studií, PŘF

Patrik Hartl: Okamžiky štěstí. Kniha autora původem z Olomouce je dvojmánem – lze ji tedy číst ze dvou stran, buďto se na události díváte očima Jáchyma, či jeho starší sestry Veroniky. Přišlo mi zajímavé, jak stejné příběhy každý popisoval a prožíval jinak. Každá z postav nachází v knize ty své „okamžiky štěstí“ a bude hodně záležet, jestli začnete číst knihu jako Jáchym či jako Veronika.

web

Matěj Cetkovský, student oboru Právo, PF

Nebudeme si nic nalhávat, i když je studium na vysoké škole časově náročné, tak nám studentům velmi často zbývá spousta času, který mnohdy ztrácíme bezcílným bloumáním po internetových seriálových knihovnách. Možná vás to ale štve a chtěli byste se třeba naučit na hudební nástroj. Konkrétně na kytaru. Na webové adrese **www.justinguitar.com** najdete videolekce jak pro úplného začátečníka, který si teprve vybírá kytaru, tak pro mazáka, který si tříbí své bluesové licky. Vše je vysvětleno velmi srozumitelně a vše je zdarma. Žádný háček.

výlet

Andrea Nogová, *specialistka pro grantovou politiku, RCPTM*

Moje oblíbené místo na letní i zimní výlety je **zřícenina hradu Rabštejn**. Sama sem nejčastěji jezdím v zimě na běžky nebo v létě za lezením, ale tím zdejší možnosti zdaleka nekončí. Na své si přijdou milovníci horských kol, lesních procházek, romantického kempování v přírodě, místní historie i dobrého jídla – v přílehlé „hospodě na mýtince“ totiž výborně vaří.

ZAJÍMAVÉ!

doporučuji

hudba

Daniel Agnew, *oddělení komunikace UP*

Richie Kotzen: 50 for 50. Americký skladatel, kytarista, multiinstrumentalista a zpěvák si nedávno udělil ke svému jubileu skvělý dárek. Tři cédéčka s nahrávkami jeho původní tvorby mají představovat nejambicióznější projekt tohoto rockového superhrdiny, který nás ohromil loni v létě na pevnůstce v Olomouci svými nápaditými skladbami napříč různými žánry. Překonejte jarní únavu pořádnou dávkou energetických kytarových riffů a zpěvu, který připomíná Chrise Cornella. Příjemná muzika, která vás nastartuje.

divadlo

Michal Nguyen, *student oboru Historie, FF*

V závěru minulého roku jste mohli v kinech vidět film **Vlastníci**, který vypráví o strastech vlastníků bytů na jedné domovní schůzi. Tento příběh je ale určitě blízký a povědomý i všem ostatním lidem, kteří se chtě nechtě účastní jakýchkoliv schůzí a porad. Divadlo Vosto5 uvádí divadelní předlohu tohoto skvělého počínu. Vřele doporučuji!

Jak vypadal Bouzov v minulosti?

3D výtisk modelu hradu vrátí návštěvníky o více než 100 let zpátky

Univerzita Palackého ve svém 3D tiskovém centru UPrint 3D vytiskla model státního hradu Bouzov, který nabídne návštěvníkům netradiční zážitek. Nahlédnou totiž díky němu do minulosti této významné kulturní památky. Maketa ukazuje podobu hradu před přestavbou z přelomu 19. a 20. století, a příchozí tak mohou porovnat, nakolik se současný hrad liší od své podoby před rokem 1895.

Model hradu připravili podle historických plánů, fotografií a nákresů studenti katedry geoinformatiky Radek Barvíř a Jakub Žejdlík. Vytisknut byl na velkoformátové tiskárně 3ntr. Rekonstruovat dávnou podobu hradu z dobových materiálů nebylo podle studentů jednoduché. „K dispozici jsme měli současné plány hradu, pár dobových fotografií z různých let a také obrazy. Mnohé z nich však ukazovaly jen detaily a vytvořit souvislý model celého areálu ve 3D tak byla mravenčí práce,“ popsal postup

Radek Barvíř. „Bylo to jako skládat třírozměrné puzzle za šera a bez brýlí. Dostatek představivosti a občas i trocha fantazie bylo rozhodně potřeba,“ doplnil Jakub Žejdlík.

Vytvořit podrobný a dostatečně přesný model trvalo více než měsíc. Oříškem byla i výroba plastové makety o rozměrech 400×287×86 mm. Tiskla se 78 hodin a spotřebovalo se na ni více než 4,6 kilometrů tenkého plastového vlákna. „3D tisk je stále tak trochu alchymie. Vždy jsme s napětím čekali, jak tisk přes noc pokročil. Model jsme vytiskli až na třetí pokus. Předchozí dva tisky zhatily technické problémy,“ vysvětlila ředitelka centra UPrint 3D Hana Kubičková.

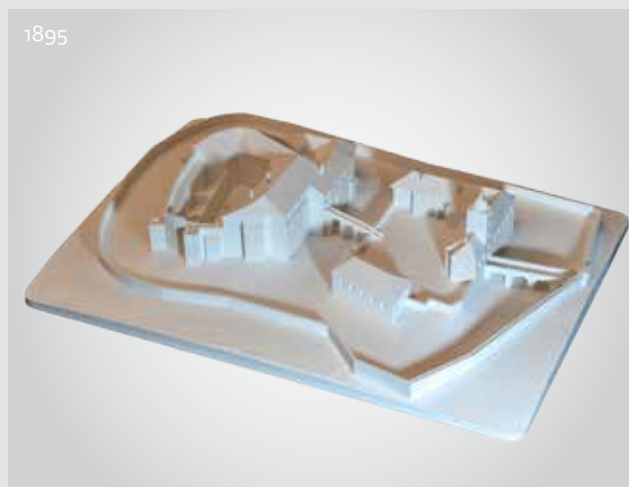
Jak historickou podobu co nejvíce přiblížit návštěvníkům, aby byl jejich zážitek maximálně autentický a ukázal jim, jak se hrad v minulosti lišil? Díky aktuálním snímkům fotografa Jaroslava Štengla vzniklo porovnání dnešního vzhledu

hradu s historickým. Bouzov byl vždy významným hradem, jeho nynější pohádkovou podobu mu ale vtiskla až poslední velká přestavba z přelomu 19. a 20. století. „Překvapilo mě, jak k rozsáhlým změnám došlo. Zatímco dnes hrad budí úžas, před 150 lety by pravděpodobně u návštěvníků tak silné emoce nevyvolal,“ řekl Filip Auinger, koordinátor projektu.

„Na Bouzově jsme s napětím čekali, jak tisk dopadne a jaká bude finální podoba modelu,“ přiznala zástupkyně kastelánky Sylva Marková. Díky vytvoření 3D modelu, který byl chybějícím článkem v prezentaci stavebního vývoje hradního paláce, se v budoucnu podaří představit návštěvníkům všechny důležité stavební fáze. „Doufáme, že spolupráce, kterou jsme s univerzitou před lety navázali, bude pokračovat a budeme se společně podílet na dalších zajímavých projektech,“ dodala kastelánka Bouzova Zuzana Šulcová.

2019

1895

zkušenost

text: Milada Hronová
foto: Archiv Adama Hamruse
a Terezy Markové

Dnes si víc vážím toho, odkud pocházím...

Indonéska studia se zaměřením na cestovní ruch jsou jedním z atraktivních oborů na Univerzitě Palackého. Minimálně proto, že součástí tohoto bakalářského studia je semestr, který studenti povinně stráví na některé ze smluvených indonéských vysokých škol. Adam Hamrus a Tereza Marková však okusili indonéskou kulturu ještě dříve. Hned po prvním úspěšně složeném ročníku strávili poblíž Jakarty dva měsíce letních prázdnin jako dobrovolníci.

„Naším hlavním úkolem bylo rozmluvit děti v angličtině. Do třídy dojížděly z nedaleké Jakarty a okolí a taky ze sirotčince, který je umístěn v areálu školy. Já jsem měl ve třídě asi dvacet dětí ve věku 11 až 15 let. Tereza učila angličtinu menší děti,“ říká Adam Hamrus. Ke studiu indonésčiny ho přivedla kamarádka z vyššího ročníku. „Zlákala mne netradičností tohoto jazy-

ka v našich reáliích. K myšlence, že se chci co nejdřív podívat do Indonésie, jsem měl nakročeno už ve chvíli, kdy jsem se na školu dostal. Věřil jsem, že se mi to podaří dřív, než odjedu na semestrální pobyt. Dnes můžu říci, že jsem si kulturní šok už prožil a že vím, jak lidé v Indonésii v různých situacích reagují. Zároveň jsem se v indonésčtině trochu zdokonalil,“ dodává.

O možnosti vyjet na dobrovolnickou stáž se dozvěděl na katedře asijských studií. Vycestovat společně s ním chtělo tehdy víc studentů, ale nakonec vyjeli ve dvou. Přidala se spolužačka Tereza Marková.

„Byli jsme připraveni na všechno, a to je, myslím, dobře. Na letišti v Jakartě nás vyzvedly tři slečny a pak jsme dvě hodiny někam jeli. Nevěděli jsme kam, nevěděli jsme, kde je škola, kde budeme bydlet,“ vzpomíná Tereza Marková. →

Adam Hamrus a Tereza Marková na skupinové fotografii s žáky druhého ročníku školy Fajar Hidayah.

První den školy – ranní porada.

Za odměnu odznáčky UP.

Školní divadlo – výuka na chodbě.

Výzdoba ze starých novin – škola se snaží recyklovat.

Adama záhy ubytovaly v jednom krásném domě, Terezu v jiném. „Neměli jsme ani připojení k internetu, ani lokální simky a netušili jsme, co se bude dít,“ vzpomíná.

Z dalšího vyprávění už je jasné, že takto bláznivě vypadá Indonésie normálně. Studenti poznali, že až s odstupem času se ukáže, že vše vlastně funguje tak, jak má. „Nakonec jsme nebydleli v chatrči, ale v krásném klimatizovaném domě, každý den jsme před výukou měli připravenou snídani. První týden jsme byli pečlivě provedeni školou, často jsme měli mítinky, během nichž jsme se seznamovali s různými projekty. Dokonce jsme dostali nabídku podívat se po okolí, aniž bychom za výlety něco měli platit. Tamní lidé jsou prostě jen jiní než my. Zcela zásadní je, že nic neplánují a pojem času vnímají jinak než my. Jsou schopni vám v sedm ráno poslat informace o tom, co budete učit zhruba za hodinu,“ vypočítává Tereza. Aby ještě víc situaci přiblížili, vzpomene Adam ještě další příklad. „Jsem celkem vášnivý řidič, ale v Indonésii bych řídit auto nemohl. Nevím, jestli nemají pravidla, ale pokud mají, rozhodně je nikdo nerespektuje. Přesto jsem havárku za celou dobu neviděl,“ usmívá se.

Oba studenti se shodují na tom, že v indonéské škole není nic výjimečného, když žák během vyučování usne. Učitel ho nechá dospát, protože ví, že vstával ve čtyři ráno a že ještě před tím, než začala výuka, musel navštívit mešitu. „Všichni ví, že až se žák prospí, rád se do výuky zapojí. A také ví, že až škola kolem třetí nebo čtvrté skončí, bude se často komplikovaně dopravovat domů. V Indonésii nefunguje, že byste někde měli být na čas. Zajímavé však je, že i přesto jim den většinou vyjde tak, jak zamýšleli. I bez plánu. Oni nikam nespěchají,“ popisuje Tereza.

Letní stáž studentům zčásti hradila Univerzita Palackého a zčásti tamní škola Fajar Hidayah. „Po celou dobu naši výuky byli žáci velmi aktivní. Bavili jsme se o všem možném. Mám z nich dobrý pocit. Věřím, že velký vliv na jejich aktivitu mělo i to, že většina z nich do té doby neviděla bělocha. Byli jsme pro ně velkou atrakcí. Děti se zajímaly o to, jak vnímáme jejich kulturu, jestli nám chutná jejich jídlo či jak se cítíme v tak teplém podnebí,“ říká a vzápětí se ve vzpomínce vrací do každodenní reality prožitého léta. Za soumraku kolem půl osmé se rozezná mešity a všichni se jdou modlit. To samé nastává i ve čtyři ráno, dohromady pětkrát denně.

„Tamní děti moc volného času nemají. Po škole se někteří opět složitě rozjíždějí do svých domovů, mnozí zůstávají v areálu školy, bydlí v sirotčinci. Hrají různé hry. Jsou mezi nimi třeba dívky ze Sumatry, které v roce 2004 přišly při tsunami o rodiny. Při výuce ale moc nepoznáte, které děti jsou ze sirotčince a které jsou z bohatších rodin, všichni nosí uniformy.“

Tereza i Adam přiznávají, že nastalo by v Indonésii žít nemohli. Na závěrečný semestr svého studia se ale těší už nyní. K předchozí cestě, během níž se jim podařilo navštívit i Bali, studentské město Bandung, město plné plantáží Bogor a mnohokrát Jakarta, přidávají hromadu zkušeností, které získají na semestrálním pobytu na Jávě.

„Dva měsíce v Indonésii nás naučily vážit si víc toho, odkud pocházíme. I když se dokážeme připravit na mnohé, máme v sobě zakořeněnou jakousi potřebu mít nějaký řád. Indonésie je tak moc jiná, že strávit zbytek života v tamních podmínkách si moc představit neumíme. Zkušenost to však byla k nezaplacení a rádi se tam zase na čas vypravíme,“ shodují se.

text: Milada Hronová
foto: Gabriela Knýblová

absolvent

Jiří Vymětal: Povolání učitele je mým životním zadáním

Jiří Vymětal (* 1982)

V Ostravě vystudoval učitelství českého jazyka a literatury a dějepisu, v Olomouci učitelství výchovy k občanství. V roce 2005 začal učit v ZŠ Horka nad Moravou, od roku 2013 pak v Olomouci-Nemilanech. Od školního roku 2017/18 je ředitelem ZŠ a MŠ Olomouc, Svatoplukova 11. Je spoluautorem publikací o globálním rozvoje vzdělávání, učebnice Etická výchova, autorem cestopisu Cesta polem hvězd, držitelem ocenění Ředitel roku 2018/19.

Tráví v ní většinu času, a když je jinde, stejně na ni stále myslí. Jiří Vymětal, vítěz ankety Ředitel roku, absolvent Univerzity Palackého a Ostravské univerzity poprvé vstoupil do olomoucké ZŠ a MŠ Svatoplukova před třemi lety. Od té doby uplynulo mnoho času a ve škole se mnohé změnilo.

„Od dětství jsem měl vlastně jasno, čím budu. Vyrůstal jsem v učitelské rodině a do školy jsem se vždycky těšil. Už jako malý kluk jsem si hrál na učitele. Nedokázal jsem si představit jiné povolání a i dnes jsem přesvědčen, že mým životním zadáním je být učitelem,“ říká vítěz ankety Ředitel roku. Odbornou porotu zaujal svým empatickým přístupem k žákům i zaměstnancům. Mezi osmdesáti nominovanými mu dala přednost i proto, že si cení jeho pojetí školy jako otevřené instituce pro všechny s celou škálou mimoškolních aktivit.

Vystudoval češtinu a dějepis, oblast pedagogického působení si pak rozšířil ještě o občanskou výchovu. A odjakživa chtěl učit na základce. „Už během studia jsem spolupracoval se základní školou v Horce nad Moravou, po absolutoriu jsem tam osm let učil,“ vzpomíná temperamentní pedagog. Ve svém životě potřebuje neustále nějaký posun a s postupnými roky praxe začal cítit potřebu jít dál. „Představy o tom, jak by to mohlo ve škole fungovat i jinak, jsem mohl začít naplňovat až z pozice ředitele. Přirozeně tak přišel okamžik změny.“

Sám se charakterizuje jako geneticky stvořený optimista až idealista. „Ať se děje cokoliv, mě život baví. Mám ze všeho svým způsobem radost. Každý člověk je pro mě inspirací, každé setkání mě nějak ovlivní,“ říká.

Když zhruba před čtyřmi lety přemýšlel, v jaké škole by chtěl být ředitelem, věděl, že rozhodně ne v té, ve které je dnes. Byl si totiž velmi dobře vědom, že zrušit její nálepku olomouckého outsidera pro romské děti nebo děti, kterým učení nejde, nebude vůbec jednoduché. „Mělo se navíc jednat o okrajovou

školu bez jakéhokoliv zaměření, umístěnou ve staré budově. Tehdy jsem viděl pouze minusy. Měl jsem pocit, že bych byl kapitánem Titaniku.“

Osud rozhodl jinak a souhrou různých náhod zjistil, že právě do této školy patří a ona že patří k němu. Pomohla i jeho péší pouf do Santiaga de Compostely. „Přišla v pravý čas. Ještě před výběrovým řízením jsem si tak připomněl, kdo jsem. Na čem můžu stavět, jaké jsou mé osobní vize, jaké mám slabé stránky, charakter a o co se můžu opřít. Najednou jsem věděl, že mám a že musím udělat všechno pro to, aby ta škola fungovala a já v ní,“ vzpomíná na emotivně silné momenty. Dnes cítí, že podobné impulzy potřebuje zažít znovu. „Dny běží a já se na chvíli opět chystám vrátit ke svému nitru. Práce ředitele je krásná. Zároveň je to však pozice frustrující, osamělá, vyčerpávající, ale také zodpovědná a zocelující zároveň. Hodně věcí musíte řešit bez srdce a empatie jen s chladnou hlavou,“ svěří se. A tak hned v úvodu letních prázdnin vyráží do Santiaga de Compostely znovu.

Už však odjede z „jiné“ školy. Před lety se v této základce zaplnila vždy sotva jedna třída prvňáčků, nyní má škola třídy dvě a zájem je i větší. „Máme 327 žáků, 158 dětí chodí do mateřské školy. Je to zhruba o stovku víc, než když jsem školu přebíral. Jsem přesvědčen, že dnes mnohem víc komunikujeme s žáky i jejich rodiči. Snažíme se o partnerské prostředí v hierarchické struktuře. S každým jednáme s úctou a respektem k jedinci. Jde nám o to, aby každý měl pocit, že je tu chtěný a že je pro nás přínosem a my pro něj,“ zdůrazňuje sympatický ředitel, jehož dveře jsou v ředitelně všem otevřené.

Změnu klimatu ve škole považuje za malý zázrak. „Vnímám jsem, jak se za několik měsíců začal obraz naší školy měnit. Během dvou let se povědomí o ní změnilo diametrálně. Podařilo se nám snížit absence a eliminovat záškoláctví. To vše díky úzké spolupráci se zákonnými zástupci žáků a také s neziskový-

mi organizacemi, které sociálně znevýhodněné rodiny často podporují. Na celý úvazek využíváme i psycholožku a ukazuje se, že když se zlepší situace v rodině, často je to vidět i ve škole. Všechny žáky, kteří jsou nějak ohrožení školním neúspěchem, se snažíme podporovat,“ vypočítává. Zdůrazňuje přitom, že základem dobré školy jsou dobré mezilidské vztahy.

Jiří Vymětal o sobě říká, že je autoritativní typ. Důležitá je pro něj společenská hierarchie, zároveň se snaží ke každému chovat s pochopením. Na základku ve Svatoplukově ulici přišel před lety s energií, chutí a vizí. Střet s nikým nezažil a dokonce tvrdí, že už když přišel, měla škola dobře nakopnuto. „Jakoby potřebovala jen nový příliv energie,“ říká svědomitě, že stále se jev v čem zlepšovat. ZŠ a MŠ Svatoplukova popisuje jako klasickou základní školu otevřenou novým metodám a formám práce.

„Jsm rádi za inkluzi, v každé třídě máme asistenta pedagoga. Většina z nich má pedagogické vzdělání. Mým cílem je, aby výuka probíhala co nejlépe tandemově. Chceme se i nadále zkvalitňovat v metodách a formách práce, zefektivňovat výuku, vyhodnocovat ji a hledat další cesty seberozvoje. To je nikdy nekončící proces,“ říká energický mladý muž, který si školu nosí dennodenně v hlavě. Chtěl by pro ni novou fasádu, uvažuje o jejím rozšíření, rád by i lépe vybavil její třídy. Hojně využívá i jejího umístění v univerzitním městě. Spolupráci s Univerzitou Palackého vnímá jako zásadní, i proto její studenti docházejí na následky. V rámci projektu Playwork pracují v tamní družině, program Street Law jim zase umožňuje věnovat se zajímavým tématům v hodinách občanské nauky. On sám učí Strategii řízení třídy se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Ústavu speciální pedagogiky pedagogické fakulty. „Mám život před sebou, mám hodně energie a je hodně věcí, které chci nejen v této škole někam dotlačit!“

text: Martin Višňa
foto: Gabriela Knýblová

životní styl

David Krajíček (* 1999)

Pochází z Ostravy, v současnosti studuje v prezenční formě na Univerzitě Palackého a v kombinované na Univerzitě Karlově. Od roku 2018 působí jako dobrovolník programu Sociálně aktivizační programy pro děti, mládež a podporu rodiny v olomoucké pobočce Maltézské pomoci. Mezi své koníčky řadí zejména studium, práci s dětmi, cestování a beletrii.

Matematiku doučuje s pomocí her a teologie

David Krajíček stráví spoustu času na cestě mezi dvěma vysokými školami, které studuje, a nad svými studijními povinnostmi, přesto si dokáže najít chvíli i pro druhé. Jako dobrovolník pomáhá školákům ze sociálně slabších či pěstounských rodin se zvládnutím učiva, především s matematikou, a tráví s nimi volný čas.

„Už ve skautu mi došlo, že můžu ovlivňovat své okolí. Dobrovolnickou činnost beru jako svoji povinnost, protože si uvědomuji, že všichni nemají takové štěstí jako já. Chci jim tak i ukázat, že svět není tak černý, jak ho někdy vidí. Zároveň jsou to pro mě i cenné praktické zkušenosti,“ říká David, který se za pár let vidí, ideálně, jako učitel na církevním gymnáziu.

I proto nyní vedle učitelství matematiky v Praze studuje teologické nauky na cyrilometodějské teologické fakultě společně s religionistikou na filozofické fakultě v Olo-

mouci. „Teologie jako moje druhá aprobace mi pomáhá zejména v etické rovině. Myslím, že lépe chápu dítě jako jedinečnou bytost, v každém najdu něco úžasného. Když jsem se pro teologii rozhodoval, řekl jsem si, proč to nespojit s religionistikou. Baví mě, že tyto obory mají mnoho společného, zároveň jdou v některých ohledech proti sobě,“ vysvětluje s tím, že vyrůstal ve věřící rodině, v níž ale měl prostor najít si svoji vlastní cestu k víře.

Jako dobrovolník spolupracuje druhým rokem s Maltézskou pomocí Olomouc. Prozatím se věnoval dvěma žákům druhého stupně základní školy, aktuálně chodí jednou týdně za dalším. S každým pracuje půl až tři čtvrtě roku, déle už to není žádoucí s ohledem na zákovu samostatnost. „Doučuji matematiku, případně pomůžu i s látkou jiných předmětů. Snažím se při tom dbát, aby moje pojetí výuky děti zaujalo. Využívám často formu hry, na kterou

nebývá ve škole prostor. Například na oblíbeném potápění lodí se dá krásně vysvětlit kartézská soustava souřadnic! Popravdě se ale matematika nedá naučit jednou blokovou výukou týdně, takže ten hlavní efekt je v tom, že si žák navykne minimálně jednou v týdnu doma k učivu sednout.“

Dodává však, že chvíli trvá, než si u mladších „klientů“ získá důvěru. „Zpočátku jsem poměrně oficiální, postupně ale zvolňuji, aby zjistil, že můžeme být za daných podmínek kamarádi,“ tvrdí.

Za svou aktivitu směrem k potřebným si David, který se nerad nudí a budík nenastavuje jen na nedělní rána, vloni vysloužil Cenu rektora za zásluhy v oblasti dobrovolnictví v kategorii Děti a mládež. „Cena mě překvapila a především utvrdila v tom, že moje práce má smysl. Myslím, že ji dělám dobře, a budu v ní pokračovat, snad s ještě větší pilí než dosud. Pro ceny to ale nedělám,“ dodává.

„Já pak jsem obstaral všechno potřebné k jeho pohřbu...“

M. Joannes Scintilla (?–1625)

Na den 19. března 2020 připadlo 400. výročí mučednické smrti sv. Jana Sarkandera (1576–1620), jehož studia jsou spjata s jezuitskou akademií (univerzitou) v Olomouci – dne 8. června 1597 byl „Joannes Sarcander, Priboriensis, Moravus (tj. Moravan z Příbora)“ zapsán do matriky této akademie. K záznamu je jinou rukou přičiněna latinská poznámka, jež v českém překladu zní: „O tomto předpokládám, že byl poté holešovským děkanem a božím mučedníkem.“ Od druhé poloviny roku 1598 do listopadu roku 1601 byly olomoucké jezuitské školy vzhledem k morové epidemii uzavřeny, Jan Sarkander proto dokončil filozofická studia na jezuitské akademii v Praze a studium teologie absolvoval na jezuitské akademii ve Štýrském Hradci.

Joannes Scintilla, Cilicensis, Silesius

Nás však bude zajímat jiný posluchač jezuitské akademie v Olomouci. Dne 28. května 1596 podle záznamu v téže matrice byl spolu s 15 dalšími posluchači promován „Joannes Scintilla, Cilicensis, Silesius (Jan Jiskra, Slezan z Bialé,

německy Zülz, u Prudniku)“ na bakaláře svobodných umění a filozofie. K disputaci bylo bakalářům předloženo 17 otázek, mj. „Zda je pro stát užitečnější obchodník nebo rolník?“, „Co je trýznivější – štěkající pes nebo hádající se žena?“, „Či zrak je ostřejší – netopýra nebo sovy?“, „Zda je moudřejší střizlivý hlupák nebo opilý chytrák?“. Z dalšího záznamu v téže matrice se dozvídáme, že 10. července 1596 bylo vyhlášeno magistry nebo doktory svobodných umění a filozofie 16 bakalářů, mezi nimi „Joannes Scintilla, Cilicensis, Silesius“. Disputovali o 16 otázkách, mj.: „Zdali jsou peníze pravým bohatstvím obce?“, „Rozhodněte toto: Básníci namnoze lžou?“ (citát z Aristotelovy *Metafyziky*) nebo „Může být někdo soudcem ve své kauze?“. Jejich teze s dřevěrovým portrétem olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského z Pavlovic byla vydána knižně a je uchována ve fondu starých tisků Vědecké knihovny v Olomouci.

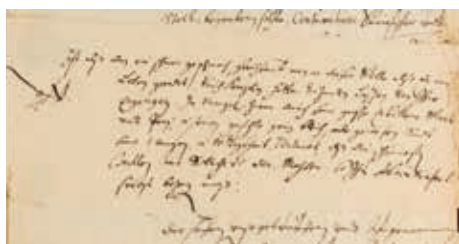
Relace o Sarkanderově martyriu

V roce 1607 se stal M. Joannes Scintilla městským notářem, v letech 1617–1620 byl olomouckým radním a rychtářem (velitelem městské stráže) a v letech 1624 a 1625 znovu. Jako katolík nesl velice neoblíben, když byl evangelickými stavovskými komisaři povolán k výslechům a tortuře holešovského děkana P. Jana Sarkandera, obviněného ze zemězrady. Po porážce evangelických stavů v bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620 si olomoucký biskup kardinál a moravský gubernátor František kníže z Dietrichsteina vyžádal od rychtáře Scintilly podrobnou relaci o Sarkanderově martyriu, smrti a pohřbu. Scintillova nedatovaná německá relace (patrně z roku 1621) se dochovala v dobovém konceptu psaném olomouckým městským notá-

řem M. Johannem Rudolfem Mandeliem. Mimo jiné se tu uvádí, že torturovaný kněz „měl všechny žíly rozervány a docela zmučeny, a tak strávil svůj život po svém těžkém mučení ještě téměř čtyři týdny v bolestech. [...] Celý ten čas trávil v ustavičných modlitbách, až konečně, byv zaopatřen svatými svátostmi, skončil tiše v přítomnosti těchto kněží: důstojného pána Vincence Šivka, faráře velkotýnského, a pana Jakuba N., faráře charvátského, dne 17. března v noci mezi desátou a jedenáctou hodinou.“ Zde vložil Scintilla do rukopisu relace lístek papíru s vlastnoručně psaným dodatkem: „N(ota). B(ene). Hned nato z něho začala vycházet krásná vůně, jako by na tom místě, kde skončil, byly zapáleny vonné svíce. Předtím byl v obličejích pro veliká vytrpěná muka a bolest celý bledý, poté však byly jeho tváře pokryty červení jako nejkrásnější korály, jak musí dosvědčit sám malíř, který ho vypodobnil.“ Scintilla nato sděluje: „Já pak jsem obstaral všechno potřebné k jeho pohřbu [...]“

Scintillův odkaz

Ač M. Joannes Scintilla „učinil katolíkům mnoho dobrého“, nevyhnul se obvinění, že „zle traktoval zdejší kartuziány“. Věnoval proto konventu kapucínů 800 zlatých rýnských na výstavbu nového kláštera, neboť jejich dosavadní klášter před městskými hradbami byl v roce 1619 demolován protestanty. Když M. Joannes Scintilla v roce 1625 zemřel, zanechal své druhé manželce Evě (zemř. r. 1632) a dětem kromě výstavného, původně renesančního domu na dnešním Žerotínově náměstí č. 3 dvůr v Dolní (nyní Lafayetteově) ulici, další dům se zahradou v Koželužské ulici, polnosti na Povlu, mnoho hospodářského zvířectva, peníze na hotovosti, šatstvo, zbraně, stojací hodiny, obrazy a kolem jednoho sta knih.

Vlastnoruční vpisec olomouckého rychtáře J. Scintilly do jeho nedatované německé relace o martyriu P. Jana Sarkandera, patrně z roku 1621. Překlad vpisku je uveden v textu článku. Státní okresní archiv v Olomouci, Archiv města Olomouce, karton č. 167, inv. č. 4867, fol. 9v.

foto:
Gabriela Knýblová

zrcadlení

Jeena napsala text ve svém rodném jazyce, jímž je **malajámština**, též **malajámština**. Je to drávidský jazyk. Mluví se jím hlavně v jihoindickém svazovém státě Kérala. Je to jeden z 23 indických oficiálních jazyků, mluví jím okolo 37 miliónů lidí. Přestože je velmi podobná tamilštině, používá své vlastní písmo, které je od tamilského dost odlišné.

Zdroj: Wikipedie

Jeena Kabeer pochází z Kerala v Indii.

Na Přírodovědecké fakultě UP studuje v magisterském programu obor Mezinárodní rozvojová studia.

ബിരുദാനന്തര ബിരുദത്തിനായി പലാക്കി സർവകലാശാലയിൽ ചേരുന്നത് എന്നെ എന്റെ ആശ്വാസമേഖലയിൽ നിന്ന് പുറത്താക്കിയ ഒന്നാണ്. ഇവിടെ തുടക്കം മുതൽ ഒരു പുതിയ രാജ്യം പോലെ ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നത് വിവരണാതിതമാണ്. ഒരു പുതിയ സംസ്കാരം, വ്യത്യസ്തരായ ആളുകൾ, വിവിധതരം ഭാഷ എന്നിവ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നത് ഒരേ സമയം രസകരവും അതേ സമയം ശ്രമകരവുമാണ്.

എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഒലോമക്ക് അതിന്റെ പ്രത്യേകത ഉള്ള ഒരു നഗരമാണ്. സർവകലാശാലയിലെ അനുഭവം എന്നെ സംബന്ധിച്ച് വളരെ മികവുറ്റ ഒന്നാണ്. നഗരത്തിലും സർവകലാശാലയിലും ഞാൻ ചെലവഴിക്കുന്ന ഓരോ ദിവസവും ഒരു പുതിയ തുടക്കം പോലെയാണ് ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നത്. പുതിയ ആളുകളെ കണ്ടുമുട്ടുന്നതിനും എന്റെ ആശയങ്ങളും ചിന്തകളും അവരുമായി പങ്കുവെക്കുന്നതിനും അവരുടെ സംസ്കാരത്തെക്കുറിച്ചും ജീവിതത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കാഴ്ചപ്പാടുകളെക്കുറിച്ചും പഠിക്കുന്നതിനും അവ എന്നെ പ്രാപ്തമാക്കുന്നു. ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയെന്ന നിലയിൽ ഇത് എന്റെ ചക്രവാളങ്ങൾ വിശാലമാക്കുന്നതിന് വളരെയധികം ഗുണകരമാവുകയും ഒരു വ്യക്തിയെന്ന നിലയിൽ സ്വയം വികസിക്കാൻ എന്നെ പര്യാപ്തമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സർവകലാശാലയിലെ എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട അധ്യാപകരാവട്ടെ സാധ്യമായ എല്ലാ വഴികളിലും എന്നെ സഹായിക്കാൻ എപ്പോഴും സന്നദ്ധരാണ്. ഒലോമോക്കിലെ താമസം വളരെ എളുപ്പമാക്കുന്നതിൽ പ്രൊഫസർമാർ ഒരു അവിഭാജ്യ ഘടകമായി. ഞാൻ ഇവിടെ നേടുന്ന വിദ്യാഭ്യാസവും അറിവും ഉപയോഗിച്ച്, സമൂഹത്തിന്റെ നന്മയ്ക്കും ലോകത്തിന്റെ ഭാവിയ്ക്കും ഫലപ്രദമായി ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് ഞാൻ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. പാലാക്കി യൂണിവേഴ്സിറ്റിയും ഒലോമോ നഗരവും മാത്രമല്ല ഞാൻ ഇവിടെ നേടിയ ഓർമ്മകളും അനുഭവങ്ങളും എല്ലായ്പ്പോഴും എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന ഒന്നായിരിക്കും.

Abych se přihlásila na Univerzitu Palackého k magisterskému studiu, musela jsem vykročit ze své komfortní zóny. Jaké to je, začít žít ve zcela nové zemi, se nedá popsat. Poznávat novou kulturu, lidi a jazyk může být zábavné, ale zároveň také obtížné. Olomouc je podle mého názoru jedinečné město.

Univerzita poskytuje nevšední zážitky. Každý den, který zde ve městě a na univerzitě trávím, je jako nový začátek, kdy opouštíte svůj pohodlný způsob života, abyste vybočili ze svého stereotypu a něčemu novému se naučili.

Nesmírně mě obohatila možnost setkávat se s novými lidmi, vyměňovat si s nimi nápady a názory, a zároveň se něco dozvědět o jejich kultuře a perspektivách. Jako studentce mi to velmi pomohlo při rozšíření obzorů a rozvoji mé osobnosti. Jsem také obklopena skvělými pedagogy, kteří jsou vždy ochotni udělat cokoli, aby mi pomohli. Mají velký podíl na tom, že je můj pobyt v Olomouci mnohem snazší. Vzdělání a znalosti, které zde získám, chci efektivně využívat k pozitivnímu rozvoji společnosti.

Univerzita Palackého a Olomouc, spolu se zážitky a zkušenostmi, které jsem zde získala, budou mít vždycky místo v mém srdci.

Nespokojit se s dosaženým, zkoušet jiné možnosti, učit se nové postupy. Zkrátka stále – i přes léta zkušeností a dosažených úspěchů – jít krůček po krůčku dál, zdokonalovat se. Objevovat, prosazovat, ale také tápat, pochybovat, mýlit se. Ale pořád se o něco snažit. O vyřešení sporu, lepší školu, fungující mozek, vědecký objev... Právě ta nikdy nekončící práce na sobě samém je společná všem osobnostem tohoto vydání univerzitního časopisu. Ony samy o tom moc nemluví, a když se jich na něco takového přímo zeptáte, jsou v rozpacích. Považují za samozřejmé, že se celý život učí – pro sebe, ale především pro nás ostatní, kteří z jejich schopností, znalostí, zkušeností a šikovnosti profitujeme. Věřím proto, že vás těch čtyřicet stránek našeho univerzitního čtení přesvědčí nejen o tom, že máme šikovné a talentované akademiky a studenty, ale že učení (se) má smysl v každé profesi a v každém věku.

Přeju vám jaro plné slunce, radosti a učení

Ivana Pustějovská
vedoucí redakce médií UP

absolvent

Univerzita Palackého
v Olomouci

KLUB ABSOLVENTŮ

Zůstaňte ve spojení se svou alma mater a Olomoucí!

- Spojte se se svými bývalými spolužáky přes Poštu pro vás.
- Buďte v obraze o dění na univerzitě.
- Inspirujte se na besedách s absolventy, kteří udělali díru do světa.
- Využívejte zajímavých bonusů a výhod s klubovou kartičkou.
- Navraďte se u tipů na výlety, kavárny či gastronomii v okolí Olomouce.

Přidejte se do Klubu absolventů. Je nás téměř 12 000!

- absolventi.upol.cz
- [absolventiUP](https://www.facebook.com/absolventiUP)
- [absolventi_up](https://www.instagram.com/absolventi_up)

#jsmeUP